

Sairaanhoidajakoulutuksen 70-vuotisjuhlajulkaisukokoelma

Virpi Liljeström (toim.)

Näkökulmia sairaanhoidaja- koulutukseen 2020-luvulla

Rahasyöpästä jatkohoidon seuranta.

1. Tiidän tulee muutamana viikoksi ajon välttää pirkaritusta ja nistelmistä. ^{alkuvaiheina} Käy riittävästi myöskin päivällä aterian jälkeen.
2. Tiidän tulee kotoaan myydä 2-3 viikoksi ajon riskianalista, mikä Tiidä sairaalassakin oli viimeisinä päivinä.
3. Syiskää 5-6 pientä ateriaa päivässä. Jos muutamana viikoksi kylvettyä toimittelu on onnistunut hyvin, siirte siirtä tavalliseen keuhkaraan, välttää kuitenkin korin rasvaisia, vahvasti maustettuja ja kivistettyjä riskejä.
4. Välttää korin runsasta alkoholin ja tupakan käyttöä. Syiskään liiallinen kahvinpito ei ole hyväksi.

Sisällys

- 4 **Kirjoittajat**
- 6 Virpi Liljeström
Johdanto
- 8 Heidi Lettojärvi & Hannele Tiittanen
Työelämäläheisen pedagogiikan kehittäminen vastaamaan työelämän ja ammattikorkeakoulun tavoitteita
- 16 Titta Sainio & Anna Romakkaniemi
Sairaanhoitajan ydinosaamisen valtakunnallinen koe osaamisen varmistajana
- 20 Hannele Tiittanen & Eveliina Kivinen
Kansainvälinen verkostoyhteistyö hoitotyön koulutuksen voimavarana
- 25 Tiia Kangassalo ja Katja Puhakainen
Taitopajatöskentely sairaanhoitajakoulutuksen opetuksessa
- 27 Sari Lappalainen
Mentorointi osana kansainvälisen sairaanhoitajaopiskelijan harjoitteluprosessia
- 31 Maj-Britt Tallbacka
Maahanmuuttajataustaisen hoitohenkilöstön kouluttaminen tekoälyn avulla
- 35 Anna Romakkaniemi
Moninaiset opiskelijat ja oikeudenmukainen korkeakoulu
- 43 Sannakaisa Marjamäki-Nieminen
Simulaatiot Lahden kampuksella: Valmistuvien sairaanhoitajien simulaatiopäivä
- 48 Mervi Hietanen & Katja Kylliäinen
Kansainvälisen yhteistyön kehittäminen hoitotyön koulutusohjelmassa
- 52 Asko Kilpeläinen & Maj-Britt Tallbacka
TKIO-toiminnan merkitys ammattikorkeakoulun opetuksessa ja työelämävalmiuksissa
- 55 Heidi Häll
Klinikkaopettaja oppimisen tukena sairaanhoitajaopiskelijoiden työharjoittelussa
- 58 Leena Saarinen & Mia Kröneck
Kokemusmentori osaamisen siivittäjänä mielenterveys- ja päihdehoitotyön harjoittelussa

Kirjoittajat

Titta Sainio työskentelee hoitotyön lehtorina Hyvinvointiyksikössä LAB-ammattikorkeakoulussa ja toimii Sairaanhoidajan ydinosaamisen (180 op) valtakunnallisen kokeen verkostossa

Anna Romakkaniemi työskentelee hoitotyön lehtorina Hyvinvointiyksikössä LAB-ammattikorkeakoulussa ja toimii Sairaanhoidajan ydinosaamisen (180 op) valtakunnallisen kokeen verkostossa

Hannele Tiittanen toimii yliopettajana LAB-ammattikorkeakoulussa Hyvinvointialalla ja on kiinnostunut opetussuunnitelmatyöstä ja pedagogisesta kehittämisestä. Hän on osallistunut useita kertoja FlorenceNet verkoston tapaamisiin.

Heidi Lettojärvi toimii lehtorina ja tutoropettajana LAB-ammattikorkeakoulussa Hyvinvointialalla ja on kiinnostunut hoitotyön pito- ja vetovoiman edistämisestä.

Eveliina Kivinen toimii osaamispäällikkönä LAB-ammattikorkeakoulun Hyvinvointiyksikössä. Hän on osallistunut useita kertoja FlorenceNet verkoston tapaamisiin.

Tiia Kangassalo toimii hoitotyön lehtorina LAB-ammattikorkeakoulussa Hyvinvointi-yksikössä.

Katja Puhakainen toimii hoitotyön lehtorina LAB-ammattikorkeakoulussa Hyvinvointi-yksikössä.

Sari Lappalainen työskentelee LAB-ammattikorkeakoulun hyvinvointiyksikön lehtorina Lahdessa ja Elma 2.0 – hankkeen asiantuntijana.

Maj-Britt Tallbacka työskentelee hoitotyön lehtorina LAB-ammattikorkeakoulun Hyvinvointi -yksikössä, toimii Top Up -koulutuksen tutoropettajana sekä Tekoälyavusteista ammattisuomea maahanmuuttajille -hankkeen pedagogisena asiantuntijana.

Anna Romakkaniemi, hoitotyön lehtori, LAB-ammattikorkeakoulu, Lahti. Hän toimii keskitettynä tuutorina sairaanhoitajakoulutuksessa. Hänen kiinnostuksensa kohteena on opiskelijoiden moninaisuus ja ohjaus korkeakouluopintojen aikana.

Sannakaisa Marjamäki-Nieminen on simulaatio-ohjaaja ja TKI-asiantuntija LAB-ammattikorkeakoulussa.

Mervi Hietanen, lehtori Sosiaali- ja terveysala; hoitotyö, LAB-ammattikorkeakoulu

Katja Kylliäinen, lehtori Sosiaali- ja terveysala; hoitotyö, LAB-ammattikorkeakoulu

Heidi Häll toimii lehtorina LAB-ammattikorkeakoulussa hoitotyön koulutuksessa sekä vastuuopettajana Diabeteshoitotyöhön erikoistunut osaaja 30 op -täydennyskoulutuksessa.

Asko Kilpeläinen työskentelee fysioterapian lehtorina Hyvinvointiyksikössä LAB-ammattikorkeakoulussa, sekä toimii LAB WellTechin hyvinvoinnin datan ja liikeanalyysin asiantuntijana.

Leena Saarinen, nuoriso-ohjaaja, koulutettu kokemusasiantuntija.

Mia Kröneck, toimii LAB-ammattikorkeakoulussa hoitotyön lehtorina sekä asiantuntijana Siivittämö-hankkeessa.

Hyvät lukijat

Tänä vuonna olemme saaneet juhlistaa sairaanhoitajakoulutuksen 70-vuotista taivalta! Vuosi 2025 on ollut hoitotyön näkökulmasta poikkeuksellinen juhluvuosi, sillä juhlimme myös Suomen Sairaanhoitajien satavuotista historiaa. Juhlavuoden kohokohtiin kuuluu kesäkuussa Helsingissä järjestettävä ICN 2025 -kongressi, joka on maailman suurin hoitotyön tapahtuma. Kongressi toteutetaan yhteistyössä kansainvälisen sairaanhoitajaliiton kanssa, ja se palaa Helsinkiin tasan sadan vuoden tauon jälkeen – edellisen kerran se järjestettiin siellä kesällä 1925.

On ollut ilo ja kunnia järjestää Lahden Sairaanhoitajakoulutuksen 70-vuotisjuhlaa, se on ollut tärkeä tilaisuus pysähtyä ja tarkastella koulutuksen kehitystä, saavutuksia ja sen merkitystä yhteiskunnassa. Vuonna 1955 alkanut koulutus on vuosikymmenten aikana kouluttanut tuhansia hoitotyön asiantuntijoita, jotka ovat olleet keskeisessä roolissa terveydenhuollon kehittämisessä ja ylläpitämisessä. Koulutuksen vaikutus ulottuu laajalle – se ei ainoastaan vastaa terveydenhuollon tarpeisiin, vaan edistää myös yhteiskunnan kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Sairaanhoitajakoulutus on kehittynyt valtavasti: ammatillinen osaaminen, näyttöön perustuva hoitotyö, potilasturvallisuus ja hoidon laatu ovat nousseet keskiöön. Koulutus on kansainvälistynyt, ja sen toteutusmuodot ovat monipuolistuneet. Etäopiskelu, teknologiset oppimisympäristöt ja työelämälähtöiset oppimismenetelmät, kuten yhteistyösimulaatiot, ovat osa nykyaikaista koulutusta.

Tämä juhlakirja kokoaa yhteen osan opettajien näkemyksistä ja kokemuksista koulutuksen kehityksestä ja tulevaisuudesta. Julkaisun artikkelit on julkaistu LAB-ammattikorkeakoulun *LAB Pro* ja *LAB RDI Journal* verkkolehdistä vuosina 2023–2025. Toivon, että se tarjoaa lukijalle sekä oivalluksia että inspiraatiota – aivan kuten sairaanhoitajakoulutus on tehnyt jo seitsemän vuosikymmenen ajan.

Lopuksi haluan lämpimästi kiittää Hyvinvointiyksikön henkilöstöä ja opiskelijoita, työelämäkumppaneita sekä kaikkia yhteistyötahoja yhteistyöstä.

Lahdessa 12.5.2025

Virpi Liljeström

Osaamispäällikkö, Hyvinvointiyksikkö

Heidi Lettojärvi & Hannele Tiittanen

Työelämäläheisen pedagogiikan kehittäminen vastaamaan työelämän ja ammattikorkeakoulun tavoitteita

Artikkeli on julkaistu alun perin LAB RDI Journal -verkkolehdessä 7.5.2024.
Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-rdi-journal/tyoelamalaheisen-pedagogiikan-kehittamisen-vastaamaan-tyoelaman-ja-ammattikorkeakoulun-tavoitteita/>

Ammattikorkeakoulut toimivat tiiviissä yhteistyössä alueidensa työelämätahojen kanssa ja opiskelijat tekevät erilaisia opintoihin liittyviä harjoitteluja, projekteja ja opinnäytetöitä laajasti eri toimintaympäristöihin. Tämä edellyttää ammattikorkeakouluilta myös pedagogisten toimintamallien kehittämistä. Tässä artikkelissa kuvataan LAB-ammattikorkeakoulun Opi ja kehittä -toimintamallin kehittämistä ja pilotointia Hyvinvointialan lähihoitajasta sairaanhoitajaksi -koulutuksen yhteydessä.

Ammattikorkeakoulun keskeinen tehtävä korkeakouluopetuksen ja TKI-toiminnan lisäksi on alueellinen kehittäminen (Ammattikorkeakoululaki 932/2014). Alueellista kehittämistä tehdään useimmiten TKI-toiminnan kautta, mutta kehittämistä tehdään monin tavoin myös opetuksen yhteydessä. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt ovat pääsääntöisesti työelämälähtöisiä, joissa on työelämätaho toimeksiantajana (Tynjälä ym. 2020). YAMK- ja AMK-opinnäytetöiden puitteissa tehdään koko maan mittakaavassa valtava määrä kehittämistyötä eri alojen työpaikoille. Opiskelijat osallistuvat myös entistä enemmän ammattikorkeakoulujen hanketoimintaan tekemällä niissä esimerkiksi osan tutkintoon liittyviä harjoitteluita tai vapaasti valittavia opintoja. Työelämän kehittäminen on tullut vahvaksi osaksi ammattikorkeakoulujen pedagogisia toimintoja, ja ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet erilaisia pedagogisia malleja, joissa yhdistetään oppiminen ja työelämän kehittämistoiminta. Tällaisia pedagogisia toimintamalleja tai menetelmiä, joissa yhdistetään opiskeltavien asioiden teoria ja käytäntö ja joissa oppiminen tapahtuu työelämän kanssa luoduissa autenttisisissa oppimisympäristöissä, voidaan kutsua työelämäpedagogiikaksi (Tynjälä ym. 2020; Pakkala ym. 2019; vrt. QAA 2018).

Tässä artikkelissa kuvataan Opi ja kehittä -työelämäpedagoginen toimintamalli, joka sai alkunsa uudesta tutkintoon johtavasta koulutuksesta LAB-ammattikorkeakoulun hyvinvointialalla. Työelämän kanssa yhteistyössä oli tarve kehittää työelämäläheinen koulutus lähihoitajasta sairaanhoitajaksi vastaamaan hyvinvointialueen kasvavaan sairaanhoitajatarpeeseen ja samalla mahdollistamalla urakehitys hyvinvointialueen palveluksessa oleville lähihoitajille. Koulutuksen aloitti syksyllä 2023 neljäkymmentä lähihoitajaa. Pedagogisen toimintamallin suunnittelun lähtökohtana oli mahdollistaa joustava opiskelu pääosin työhön kytkettynä, jossa teoriaopinnot ovat vahvasti integroitu oman työn ja harjoittelupaikkojen kontekstiin. Mallin taustalla on Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisen kehä ja konstruktivinen oppimisenäkemyks. Kolbin mukaan oppiminen perustuu oppijan konkreettisiin, omakohtaisiin kokemuksiin, kokemusten ja havaintojen reflektointiin sekä näiden käsitteellistämiseen ja viemiseen abstraktimmalle, yleisemmälle tasolle. Yleisemmälle tasolle vietyä opittua asiaa voidaan viedä aktiivisen toiminnan tasolle myös muihin vastaaviin ympäristöihin. Lisäksi mallin taustalla on sosio-konstruktivistinen lähestymistapa, jossa oppijan tieto rakentuu aikaisemman tiedon ja osaamisen päälle yhteisöllisesti, ei vain yksilön tasolla (Miettinen 2000).

Kuviossa 1 (sivu 9) on kuvattu Opi ja kehittä -toimintamallin kokemuksellisen oppimisen kehä sekä oppimisen yhteyteen oleellisesti kytkeytyvä kehittämisen prosessi. Työelämäorganisaatioissa tapahtuvassa opiskelussa opiskelijan arvot, aikaisemmat kokemukset ja osaaminen kohtaa organisaation arvot ja toimintatavat. Tässä kohtaamisessa on sekä näkyvää että hiljaista tietoa, jota voidaan jakaa ja josta molempien osapuolien on mahdollista oppia ja kehittyä. Tämä hiljaisen tiedon hyödyntäminen nähdään tärkeänä osana organisaation kehittämistä ja kyynä dynaamisesti reagoida muuttuviin toimintaympäristön vaatimuksiin (Nanoka 1994). Työelämässä tapahtuvassa opiskelussa opiskelija nähdään aktiivisena toimijana, joka tekee huomioita työyksikön toiminnasta eri tilanteissa ja keskustelee niistä ja niiden herättämistä tunteista hänelle nimeytyen mentorin kanssa. Tässä keskustelussa on mahdollista tehdä hiljaista tietoa näkyväksi niin, että molemmat oppivat. Tavoitteena on myös keskustella ja tuoda esille kehittämiskohteita, joihin opiskelija hakee tietoa ja pyrkii esittämään ratkaisuja toiminnan kehittämiseksi. Kehittämiskohteiden tunnistamisen ja kehittämisehdotusten kautta tavoitteena on oppia kriittistä oman ja työyksikön toiminnan tarkastelua, tehtyjen havaintojen reflektointia ja harjaantua ongelmanratkaisu- ja innovointiosaamisessa, jotka ovat tärkeitä tulevaisuuden työelämän osaamistaitoja (OPH 2019).

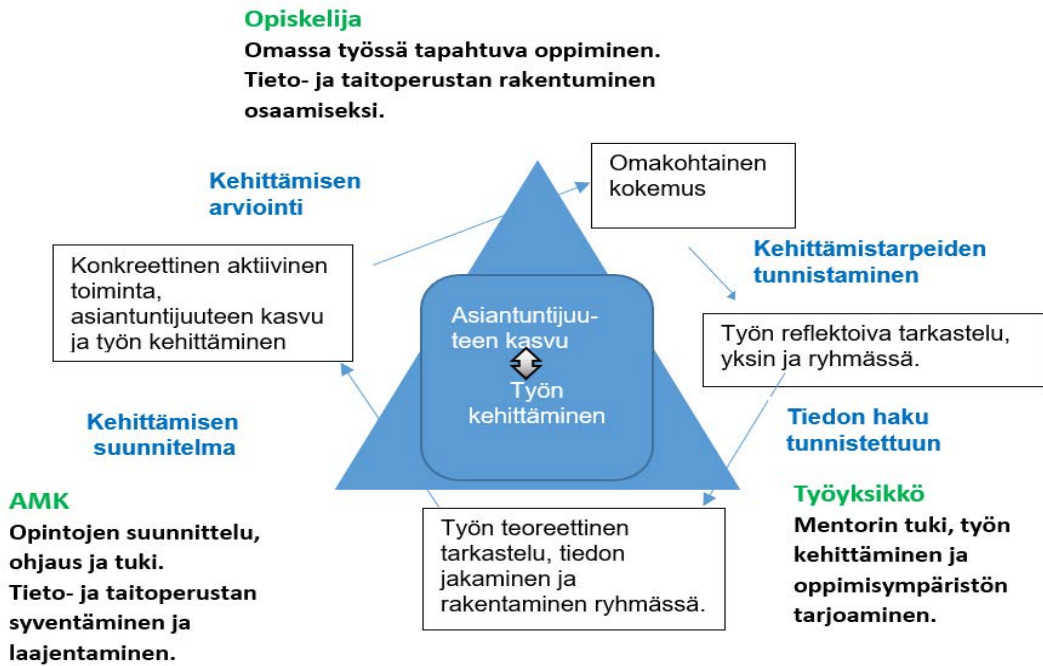
Näiden yleisten työelämätaitojen kehittäminen koulutuksen aikana on erityisen tärkeää nopeasti muuttuvissa toimintaympäristöissä. Uusia työelämätaitoja tulevat lisäksi olemaan analyyttisen ja luovan ajattelun taidot, resilienssi, joustavuus, emotionaalinen osaaminen ja teknologian kehittymisen rinnalla eettisen ajattelun taito (World Economic Forum 2023). Opi ja kehittä -mallissa edetään opintojen alussa oman toiminnan tarkastelusta ja reflektoinnista vähitellen työyhteisön toiminnan tarkas-

teluun ja laajemmin organisaation toiminnan tarkasteluun opintojen loppuvaiheessa. Opintojen aikana opiskelijan asiantuntijuus kehittyy yhä laajempien ja monimutkaisempien ilmiöiden havainnointiin ja ymmärtämiseen ja samalla tuetaan yleisten työelämävalmiuksien kehittymistä.

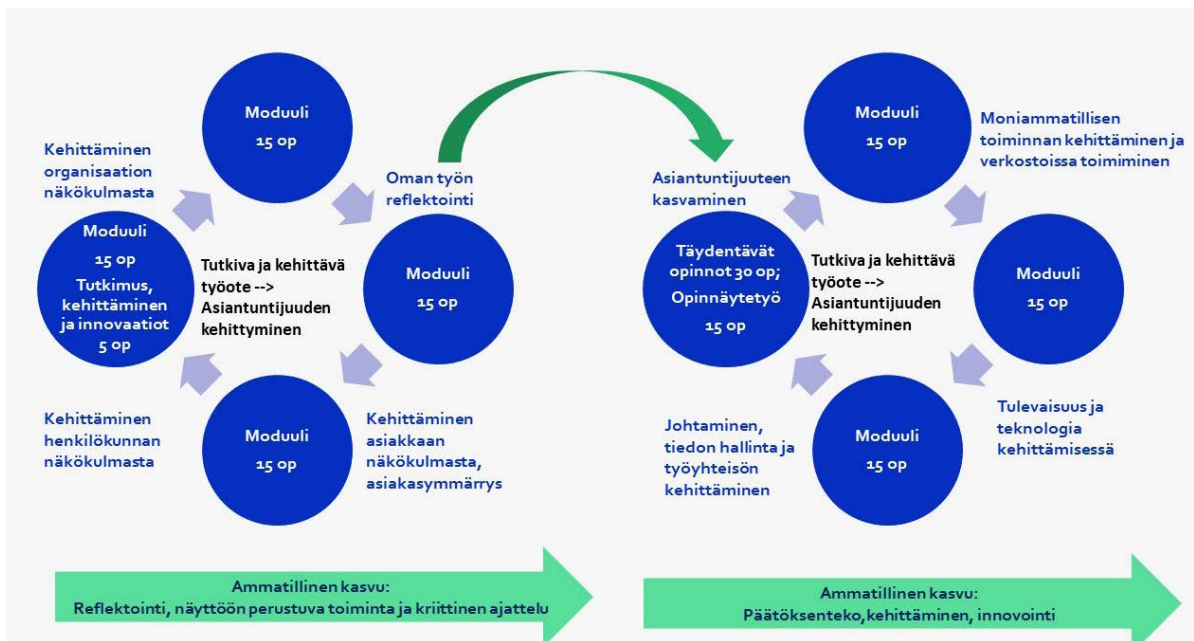
Opi ja kehittä -malli käytännössä

Opi ja kehittä -mallin perusajatus on mahdollistaa opintojen integrointi harjoitteluun tai omaan palkalliseen työhön. Lähihoitajasta sairaanhoitajaksi -toteutuksessa opiskelijat suorittavat ensin tutkintoon liittyviä ammattikorkeakoulun yleisiä opintoja ja hoitotyön perusopintoja avoimen ammattikorkeakoulun polkuopintoina kontaktiopetuksena kampusella ja verkossa. Opiskelijoilla on mahdollisuus myös osaamisen näyttöihin, joilla voi saada osan opinnoista hyväksiluettua. Nämä suoritettuaan opiskelijat aloittavat opiskelun työyksiköissä. Opinnot on jäsennetty laajoihin osaamisperustaisiin moduuleihin, jotka sisältävät ohjatusti sekä teoriaa että käytäntöä työhön integroituna (Kuvio 2.).

Hoitotyön opintoja säätelee EU direktiivi (EU Directive 2013/55/EU), joka määrittelee hoitotyön koulutuksen sisältöjä, laajuutta ja määrittelee hoitotyön ympäristöt, joista opiskelijan tulee saada kokemusta ja harjaantua hoitotyön eri osa-alueissa. Opiskelija aloittaa työhön integroidut opinnot omassa työyksikössään, josta hän siirtyy vuoden aikana kolmeen muihin työyksikköön. Ensimmäisen vuoden aikana opiskelijan oppimistoiminnassa painottuu oman toiminnan reflektointi, kriittisen ajattelun oppiminen ja näyttöön perustuvaan toimintaan perehtyminen. Toisen vuoden aikana oppimisessa keskitytään päätöksenteon osaamiseen ja innovointi- ja kehittämisosaamiseen.

Kuvio 1. Oppimisen ja kehittämisen kehä Opi ja kehitä -työelämäpedagogisessa toimintamallissa (Kuva: Hannele Tiittanen 2023).

Kuvio 2. Opi ja kehitä -mallin vaiheet (Kuva: Hannele Tiittanen & Heidi Lettojärvi).

Jokaiseen opintojaksoon liittyy tehtäviä, jotka ovat kahdenlaisia: substanssiin liittyvä tehtävä ja kehittämistehtävä, joka palvelee sekä omaan asiantuntijuuteen kehittymistä että työyksikön toiminnan kehittämistä. Ensimmäisen vuoden aikana opiskelijalla on sekä oman toiminnan että työyksikön toiminnan kehittämiseen liittyviä kehittämistehtäviä. Toisen vuoden aikana kehittämistehtävät ovat laajempia ja parhaimmillaan kehittämisellä voidaan saada työyksikössä aikaan todellisia muutoksia, jotka liittyvät organisaation kehittämistavoitteisiin. Kehittämistehtävissä sovelletaan ja hyödynnetään tutkimustietoa ja tutkimuksellista lähestymistapaa sekä palvelumuotoilun elementtejä.

Työyksiköistä nimetään opiskelijalle mentori, jonka kanssa käydään luottamuksellisia, ammatilliseen kasvuun liittyviä keskusteluja. Ammatilliseen kasvuun ja asiantuntijuuteen kehittämiseen liittyvää keskustelua tarvitaan, sillä opiskelijoiden on joskus vaikea tunnistaa omaa asiantuntijuuttaan ennen kuin keskustelun kautta osaaminen tulee esille ja asiantuntijuus tulee tunnistetuksi (Komppa & Lankinen 2023). Mentorointikeskustelun luonne on valmentava. Ristikankaan ym. (2020) mukaan valmentavassa mentoroinnissa jaetaan puolin ja toisin kokemuksia ja ajatuksia, joissa tavoitteena on myös yhdessä oppiminen. Hyvällä valmentavan mentoroinnin toiminnalla voidaan edistää koko työyksikön toimintojen kehittämistä. Opettajalla on myös tärkeä rooli oppimisen edistämisessä. Opettaja varmistaa, että työympäristö tarjoaa relevantteja oppimistilanteita, joissa opiskelijan on mahdollista saavuttaa opetukselle asetetut tavoitteet ja riittävän vahva tietoperusta, joka vastaa korkeakouluopetuksen vaatimustasoa (QAA 2018). Opiskelijoilla on lisäksi kampuuspäiviä, joissa arvioidaan ja varmistetaan osaamista esimerkiksi simulatiotilanteissa ja rakennetaan tiedollista osaamista yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa.

Opi ja kehitä -malli vastaa tulevaisuuden tarpeita

Opi ja kehitä -malli sopii hyvin pedagogiseksi malliksi opiskelijoille, joilla on opiskeltavan alan työelämäkokemusta ja alaan liittyvä toisen asteen tutkinto. Hoitotyön koulutukseen malli sopii erityisen hyvin, sillä hoitotyön koulutus sisältää lähtökohtaisesti paljon harjoittelua, johon on integroitu teoriaopintoja. Työhön integroitua toimintamallia toteutetaan myös Haaga-Helia ammattikorkeakoulun Work&Study -mallissa, jossa työelämässä hankittua osaamista opinnollistetaan osaksi tutkintoa (Mäkelä 2021). Hakamäki-Stylmanin ym. (2024) arviointiraportissa Amiksesta ammattikorkeakouluun tarkasteltiin ammatillisen koulutuksen tuottamaa osaamista suhteessa ammattikorkeakouluopintojen vaatimuksiin. Raportissa tuodaan esille, että ammatillisen tutkinnon suorittaneiden vahvuuksia ovat muun muassa alan ammatillinen tuntemus ja käytännön osaaminen, käsitteiden ja työvälineiden tuntemus, työelämäkokemus ja työelämätaidot sekä hyvä opiskelumotivaatio. Raportissa tuotiin esille myös oppimiseen liittyviä haasteita, jotka liittyivät etenkin opiskelutaitoihin ja -valmiuksiin opiskella korkeakoulutasolla. Korkeakoulussa opiskelu edellyttää laajojen kokonaisuuksien hallintaa, itseohjautuvuutta ja ongelmaratkaisukykyä, joiden oppimiseen tulee kiinnittää huomiota etenkin opintojen alussa.

Myös Virtasen ym. (2022) tutkimus nostaa esille työelämäyhteistyön kehittämistarpeiksi opiskelijan oppimisen tukemisen työelämäkontekstissa sekä tarpeen selkiyttää opettajan ohjausroolia ja työnkuormittavuutta työelämälähtöisen pedagogiikan toteuttamisessa. Opettajat kokivat kuitenkin positiivisena, että työelämäympäristössä tapahtuva opetus pitää heidät ajan tasalla työelämän käytännöistä. Myös työelämätaho on kokenut hyötyvänsä työelämäkontekstissa tapahtuvasta koulutuk-

sesta. Työelämätahon pedagogisen osaamisen kehittämisestä ja hyvien oppimisympäristöjen luomisesta on kuitenkin huolehdittava (Korento & Kotamäki 2020).

Kuoppala (2019) esittää väitöskirjassaan, että opetuksessa tulisi siirtyä hybridimalliin, joka muodostuu teoreettisen, kokemuksellisen ja käytännön tiedon dynaamisesta yhdistelmästä. Työelämälähtöinen oppiminen edistää opiskeltavan asian sisältöön liittyvää oppimista ja työelämäosaamista, erityisesti työelämässä tarvittavia yhteistyötaitoja. Työelämän ja korkeakoulun välisessä yhteistyössä on kyse kummankin osapuolen välisestä oppimisesta. Korkeakoulu tuo teoreettisen tiedon näkökulman hyödynnettäväksi yhteistyöhön, jonka sovelta-

misella voidaan luoda uusia käytäntöjä ja uutta oppimista käytännön työhön. Quew-Jonesin (2022) mukaan yhteistyöhön perustuva toimintatapa, jossa työelämätahon, korkeakoulun ja opiskelijan vastuut ovat selkeät, tuottaa parhaan tuloksen kaikille osapuolille. Tutkimusta ja pilotteja vielä tarvitaan työelämäpedagogisten mallien ja käytäntöjen kehittämiseksi. Opi ja kehitä -malli pilotoidaan Lähihoitajasta sairaanhoitajaksi -koulutuksen yhteydessä vuosien 2024–2025 aikana. Mallista tullaan keräämään palautetta opiskelijoilta, opettajilta ja työelämätaholta mallin edelleen kehittämiseksi ja tukemaan jatkuvan oppimisen periaatteita.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Finlex. Viitattu 26.3.2024. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

EU Directive 2013/55/EU. Amending Directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications and Regulation (EU) No 1024/2012 on administrative cooperation through the Internal Market Information System. Viitattu 26.3.2024. Saatavissa <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0132:0170:en:PDF>

Hakamäki-Stylman, V., Hievanen, R., Aaltola, M., Anttila, A.P., Keränen, H., Nurkka, N., Peteri, S., Ranta, K., Riihimäki, S., Stadius, A., Tammilehto, M. & Kaihari J. 2024. Amiksesta ammattikorkeakouluun – Arviointi ammatillisen koulutuksen tuottamista valmiuksista suhteessa ammattikorkeakouluopintojen vaatimuksiin. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 2/2024. Viitattu 26.3.2024. Saatavissa https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0224_0.pdf

Kolb D.A. 1984. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and*

Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. Viitattu 25.3.2024. Saatavissa https://www.fullerton.edu/cice/_resources/pdfs/sl_documents/Experiential%20Learning%20-%20Experience%20As%20The%20Source%20Of%20Learning%20and%20Development.pdf

Komppa, J. & Lankinen, P. 2023. Asiantuntijuus ja sen saavuttaminen opiskelijoiden ja työelämäkumppanin näkökulmasta. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*. Vol. 25(1), 28-45. Viitattu 28.4.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.54329/akakk.127821>

Kuoppala, E. 2019. *The Cultural Event as a Test Bench of Work-Based Pedagogy in Vocational Higher Education. A study of strategic partnership, commitment, and expansive learning in a regional network*. Tampereen yliopisto. Tampere. University Dissertations 50. Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-03-1061-5>

Korento, K. & Kotamäki, E. 2020. Työelämäpedagogista osaamista ammattikorkeakoulujen opettajille ja työelämän edustajille. Teoksessa A. Virtanen, J. Helin, & P. Tynjälä (toim.), *Työelämäpedagogiikka korkeakoulutuksessa*. Jyväskylän yliopisto. 102-106. Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:IS-BN:978-951-39-8414-4>

Miettinen, R. 2000. *Konstruktivistinen oppimisnäkemys ja esineellinen toiminta. Aikuiskasvatus*. Vol. 4, 276-292. Viitattu 21.3.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.33336/aik.93312>

Mäkelä, M. 2021. *Work & Study syventää yritysyhteistyötä Haaga-Heliassa*. AMK-Lehti/UAS Journal. Puheenvuoro 1/2021. Viitattu 29.4.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202103127248>

Nanoka, I. 1994. *A Dynamic Theory of Organizational Knowledge Creation*. *Organization Science*. Vol. 5(1), 14-37. Viitattu 26.3.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1287/orsc.5.1.14>

OPH. 2019. *Osaaminen 2035. Osaamisen ennakointifoorumin ensimmäisiä ennakointituloksia*. Helsinki: Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2019. Viitattu 28.3.2023. Saatavissa <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Osaaminen%202035.pdf>

Pakkala, A., Väänänen, I., Brauer, S., Karapalo, T., Wirkki-Hatakka, T. & Kettunen, J. 2019. *Työelämäpedagogiikka korkeakoulutuksessa – Hyväksi havaittuja ja kehitteillä olevia käytänteitä*. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*. Vol. 21(4), 62-72. Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <https://journal.fi/akakk/article/view/89252>

QAA. 2018. *UK Quality Code for Higher Education – Advice and Guidance. Work-based Learning*. The Quality Assurance Agency for Higher Education. Viitattu 4.3.2024. Saatavissa https://www.qaa.ac.uk/docs/qaa/quality-code/advice-and-guidance/work-based-learning.pdf?sfvrsn=f625c181_2

Quew-Jones, R. 2022. *Enhancing apprenticeships within the Higher Education curriculum – an Action Learning and Action Research study*. *Action Learning: Research and Practice*. Vol. 19(2), 146-164. Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1080/14767333.2022.2056135>

Ristikangas, V., Ristikangas, M-R. & Alatalo, M. 2020. *Valmentava mentorointi: opas tehokkaaseen vuorovaikutukseen. 2. uudistettu painos*. Helsinki: Kauppa-kamari.

Tynjälä, P., Virtanen, A. & Helin, J. 2020. *Työelämäpedagogisia malleja*. Teoksessa Virtanen, A., Helin, J. & Tynjälä, P. (toim.), *Työelämäpedagogiikka korkeakoulutuksessa*. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. 15-21. Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8414-4>

Virtanen, A., Tynjälä, P., Virolainen, M., & Heikkinen, H. L. T. 2022. *Opiskelijan oppiminen työelämäyhteistyössä: pedagoginen näkökulma*. Teoksessa K. Mäki, & L. Vanhanen-Nuutinen (toim.), *Korkeakoulupedagogiikka: ajat, paikat ja tulkinat*. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Haaga-Helian julkaisut 7/2022. 172-191. Viitattu 28.3.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022090156974>

World Economic Forum. 2023. *Future of Jobs Report 2023. Insight Report*. Viitattu 3.4.2024. Saatavissa https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf

utkshoi-

war
liik
du
aino
nd p
n.

ore
in
Teu
ime

teru
van
vati
si
ka
kon.
au
sku

um
kan

llivon
räksi.

Sairaanhoidajan ydinosaamisen valtakunnallinen koe osaamisen varmistajana

LAB-ammattikorkeakoulussa sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja- ja ensihoitajaopiskelijat tekevät valtakunnallisen loppukokeen, jolla osaltaan varmistetaan, että heidän osaamisensa täyttää EU-direktiivien 2013/55/EU mukaiset sairaanhoitajatutkinnon minimivaatimukset. Kun opiskelija on suorittanut noin 180 opintopistettä, hänellä katsotaan olevan yleissairaanhoidajalle kuuluvaa osaamista ja hänen on mahdollista tehdä loppukoe.

Koe osaamisen arvioinnissa

Koe, testi tai tentti, opiskelijan osaamisen arviointimenetelmällä voi olla monta nimeä. Koe voi esimerkiksi olla ulkomuisti-, koti-, pari- tai suullinen tentti. Se voi myös olla aineistotentti, jossa aineisto annetaan opiskelijalle tentin alussa tai materiaalitentti, jossa opiskelijalla voi olla aiemmin käytetty kurssimateriaali mukana tentissä.

Kokeeseen valmistautuminen on opiskelijalle oppimiskokemus, sillä silloin opiskelija kertaa oppimiaan asioita. Kokeen keskeinen tehtävä on arvioida, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut asetetut oppimistavoitteet (Hayati ym. 2020). Kokeen avulla voidaan mitata laatua, kykyä ja tietoja suhteessa vaadittuihin asioihin. Kyky suorittaa tiettyjä tehtäviä osoittaa taitoa

ja sisällön hallintaa. Koe on myös yksi osaamisen arvioinnin muoto. (Adom ym. 2020.) Kokeen avulla on mahdollista havaita opiskelijan oppimisvaikeuksia, jolloin niihin voidaan puuttua ja auttaa opiskelijaa. Lisäksi koe toimii tärkeänä palautteen välineenä sekä opiskelijalle että opettajalle. (Hayati ym. 2020.) Koe voi olla standardoitu tai esimerkiksi opettajan tekemä (Adom ym. 2020).

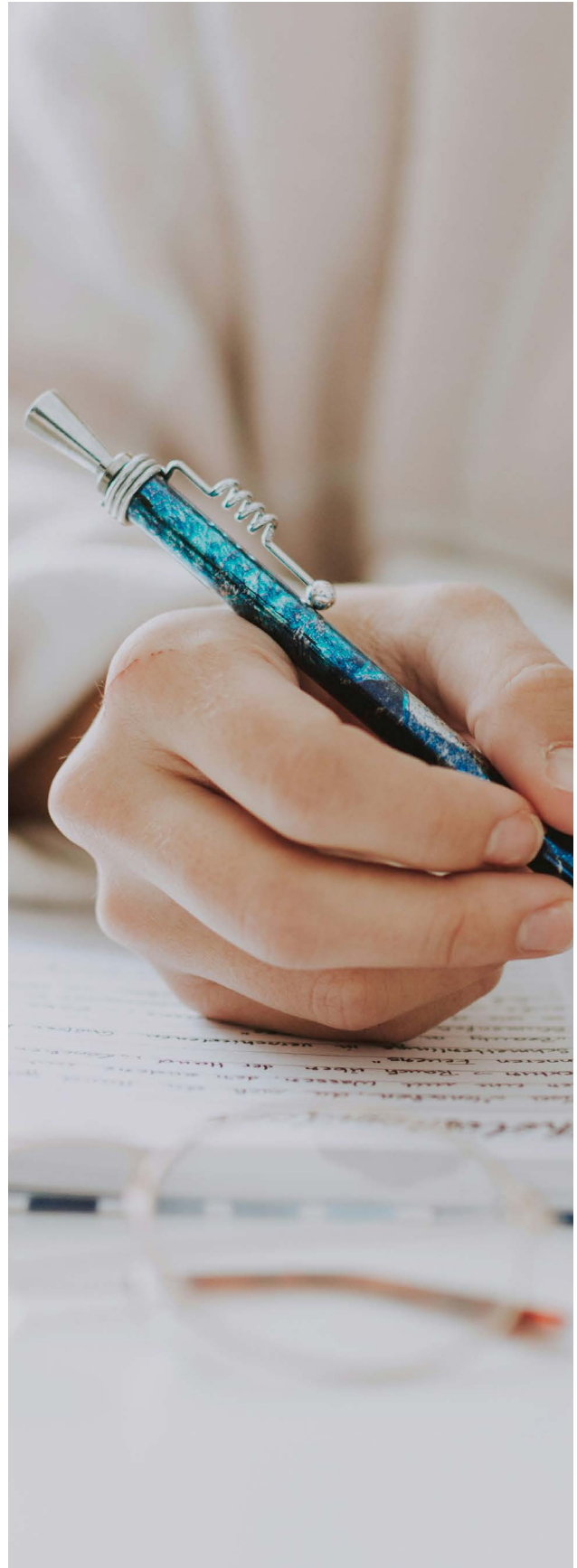
Vuosina 2018–2020 toteutetussa Yleissairaanhoidajan (180 op) ammatillisen perusosaamisen arvioinnin kehittäminen (yleSHarviointi) hankkeessa laadittiin sairaanhoidajan tutkinnon valtakunnalliset osaamisvaatimukset ja niiden pohjalta valtakunnallinen loppukoe. Hankkeessa tavoitteena oli varmistaa muun muassa kansallisesti sairaanhoidajan tutkinnon perusosaamisen tasalaatuisuus ja mahdollistaa koulutuksen kansallinen ja kansainvälinen vertailu. Hankkeeseen osallistuivat kaikki 21 sairaanhoidajakoulutusta tarjoavaa ammattikorkeakoulua. (Savonia 2024.) Tällä hetkellä valtakunnallista koetta käytetään 13 ammattikorkeakoulussa osana sairaanhoidajakoulutusta. LAB-ammattikorkeakoulussa kokeen suorittaminen kirjataan myös opiskelijan tutkintotodistukseen.

Sairaanhoitajan valtakunnallinen koe LAB ammattikorkeakoulussa

Sairaanhoitajan valtakunnallinen koe otettiin osaksi opintoja LAB-ammattikorkeakoulussa syksyllä 2020 opintonsa aloittaneilla hoitotyön opiskelijoilla. Kokeessa on sekä teoria- että lääkelaskuosio. Jotta koe on hyväksytysti läpi, pitää molemmista osioista saada hyväksytty suoritukset. Koe tehdään tietokoneella kampuksella valvotusti. Teknologian käyttö on lisääntynyt korkeakoulujen opetuksissa ja oppimisessa (Gause ym. 2023) ja siten myös tietokoneella tehtävät kokeet ovat lisääntyneet. Tietokoneen avulla tehty koe mahdollistaa useiden erilaisten kysymystyyppien käyttämistä ja sen avulla voidaan myös mahdollistaa palautteen anto opiskelijalle, joka edistää opiskelijan oppimista (Thijssen ym. 2019). Sähköisessä kokeessa voidaan myös sekoittaa ja kategorisoida kysymyksiä sekä luoda videopohjaisia kysymyksiä. Toisaalta Zheng & Bender (2019) toteavat, että digitaalisessa muodossa oleva koe voi lisätä opiskelijan ahdistusta ja siten vaikuttaa heikentävästi hänen arvosanoihinsa.

Koetilanteet jäljittelevät työelämän paineisia tilanteita, joissa hoitajan täytyy tehdä nopeita, tarkkoja ja oikeita päätöksiä. Kokeen aikana opiskelija oppii hallitsemaan stressiä ja parantamaan kykyään toimia paineen alla. Soveltavat koekysymykset kehittävää opiskelijan kriittistä ajattelua, päätöksentekotaitoja ja ammatillista osaamista. Esimerkiksi erilaisten potilastapaus-casejen avulla opiskelija harjoittelee potilastilanteiden analysointia ja päätöksentekoa (Kaur Khaira ym. 2023).

Opiskelijalle palautteen saaminen kokeesta on tärkeää, jotta hän voi kehittää omaa osaamistaan (Thijssen ym. 2019). Tietokoneella tehtävässä kokeessa opiskelijat voivat saada oikea-aikaisen palautteen ja raportin suoriutumisestaan kokeessa (Zheng & Bender 2019). Onnistuminen kokeessa voi vahvistaa opiskeli-

jan itseluottamusta ja rohkaista häntä kohtamaan uusia haasteita. Itseluottamus on tärkeää opiskelijalle; se aktivoi kohti tavoitteita, antaa motivaatiota ja uskoa omaan osaamiseen ja tekemiseen ja lisää voimia ponnistella asioiden eteen. Itseluottamus vähentää emotionaalista stressiä ja voi vaikuttaa positiivisesti esimerkiksi koetuloksiin. Myös päättäväisyys menestyä kokeessa voi lisätä onnistumista siinä. Epäonnistuminen kokeessa voi toimia oppimiskokemuksena, joka auttaa kehittämään parempia opiskelustrategioita. (Keller & Szakál 2021.)

Koe voi aiheuttaa opiskelijoissa erilaisia tunteita; tylsistymisestä toivon ja helpotukseen tai pelkoon (Supriya ym. 2024). Koepelko ja jännittäminen kokeessa voivat heikentää opiskelijan keskittymistä kokeessa ja siten vaikuttaa arvossanaan ja itsetuntoon (Kaur Khaira ym. 2023; Supriya ym. 2024). Opiskelijan heikko itsetunto ja itseluottamus voivat olla yhteydessä kokeen aikana tuntuvaan pelkoon (Keller & Szakál 2021; Supriya ym. 2024). Naispuoliset opiskelijat kokevat enemmän koepelkoa kuin miespuoliset opiskelijat (Supriya ym. 2024). Koepelkoa voi aiheuttaa muun muassa riittämätön valmistautuminen kokeeseen tai jos opiskelija ei pidä valitusta koemenetelmästä. Toisaalta koepelko voi olla myös positiivinen asia, sillä se voi opettaa opiskelijalle tunteiden hallitsemista. Koepelkoa voi yrittää vähentää esimerkiksi musiikkiterapian tai rentoutumisharjoitusten avulla (Kaur Khaira ym. 2023.) Opettajan positiivinen kannustaminen ennen koetta voi myös lievittää opiskelijan koepelkoa (Keller & Szakál 2021).

Opiskelijoiden kokemuksia loppukokeesta ja kokeen kehittäminen

Vuosittain Lahden ja Lappeenrannan kampuksella valtakunnalliseen loppukokeeseen osallistuu noin 350 opiskelijaa. Opiskelijapalautteen avulla valtakunnallista loppukoetta kehitetään jatkuvasti koetta järjestävien korkeakoulujen kesken. Opiskelijoiden palaute auttaa kehit-

tämään sekä itse koetta, että koejärjestelyitä. LABn opiskelijat kokevat, että koetta järjestetään riittävän usein, noin kerran kuukaudessa ja, että koejärjestelyt toimivat. Toisaalta koetilanteessa opiskelijoita häiritsee myöhässä kokeeseen saapuvat opiskelijat. Opiskelijoiden mielestä koe on monipuolinen, mutta jotkut kysymykset koetaan vaikeaselkoisiksi. Toiset mieltävät, että koe on sopivan pituinen, toiset taas, että se on liian pitkä ja, että kysymyksissä on liikaa luettavaa tai ne ovat tulkinnanvaraisia. Osa kysymyksistä liittyy aiheisiin, joita he eivät muista opiskelleensa ja siksi opskeltavien aiheiden kertausta ja tenttimateriaalia toivottiin. Lääkelaskukysymyksiin opiskelijat toivovat lisää monipuolisuutta sekä mahdollisuutta kerrata laskuja ennen koetta.

Opiskelijapalautteen perusteella Lahden kampuksella kokeiltiin lääkelaskupajaa ennen koetta. Tässä pajassa opiskelijat saivat yksilöllistä ohjausta haastaviin lääkelaskuihin. Paja koettiin hyödylliseksi ja otettiin osaksi vakituista toimintaa. Silloin kun opiskelija ei läpäise koetta, on hänellä mahdollisuus käydä läpi omaa koettaan yhdessä opettajan kanssa. Tämä tukee opiskelijan oppimista ja valmistautumista tuleviin kokeisiin.

Yhteenvetona

Hyvin suunnitellut kokeet voivat arvioida opiskelijan osaamista kokonaisvaltaisesti, kattaen sekä teoreettisen tiedon että käytännön taidot. Tämä auttaa valmistautumaan työelämän vaatimuksiin. Valtakunnallisen kokeen avulla hoitotyön opiskelijat voivat arvioida omaa ammatillista kasvuaan ja tunnistaa hoitotyön alueita, joissa he tarvitsevat vielä lisää osaamista tai ymmärrystä. Opiskelija voi tarkastella koetta yhdessä opettajan kanssa kokeen jälkeen. Tämä voi opettaa opiskelijalle myös itsearviointia, joka on olennainen taito myös ammatillisessa kehittämisessä.

Lähteet

Adom, D., Mensah, J A. & Dake, D A. 2020. Test, measurement, and evaluation: Understanding and use of the concepts in education. *International Journal of Evaluation and Research in Education*. Vol. 9, 1, 109-119. Viitattu 9.10.2024. Saatavissa <http://doi.org/10.11591/ijere.v9i1.20457>

Gause, G., Mokgaola, IO. & Rakhudu, MA. 2023. Technology usage for teaching and learning in nursing education: An integrative review. *Curationis*. 45(1). Viitattu 9.10.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.4102/curationis.v45i1.2261>

Hayati, U., Ediyani, M., Maimun, Anwar K., Fauzi M B. & Suryati. 2020. Test technique as a tool for evaluation of learning outcomes. *Budapest International Research and Critics Institutes -Journal*. Vol. 3, 2, 1198-1199. Viitattu 8.10.24. Saatavissa <https://doi.org/10.33258/birci.v3i2.961>

Kaur Khaira, M., Raja Gobal, R.L., Mohamed Saini, S. & Md Isa, Z.. 2023. Interventional strategies to reduce test anxiety among nursing student: A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 20(2):1233. Viitattu 8.10.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.3390/ijerph20021233>

Keller, T. & Szakál, P. 2021. Not just words! Effects of a light-touch randomized encouragement intervention on students' exam grades, self-efficacy, motivation, and test anxiety. *PLOS ONE*. Viitattu 12.10.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0256960>

Savonia. 2024. Yleissairaanhoidajan (180 op) osaamisvaatimukset ja sisällöt. Viitattu 8.10.2024. Saatavissa <https://blogi.savonia.fi/ylesharviointi/2019/01/31/yleissairaanhoidajan-180-op-osaamisvaatimuslauseet-ja-sisallot-julkaisu/>

Supriya, K., Bang, C., Ebie, J., Pagliarulo, C., Tucker, D., Villegas, K., Wright, C. & Brownell, S. 2024. Optional exam retake reduces anxiety but may exacerbate exam disparities between students with different social identities. *CBE- Life Sciences Education*. 23(30), 1-17. Viitattu 8.10.2024. Saatavissa <https://www.lifescied.org/doi/full/10.1187/cbe.21-11-0320>

Thijssen, D.H.J., Hopman, M.T.E., Wijngaarden, M.T., Hoenderop, J.G.J., Bindels, R.J.M. & Eijsvogels, T.M.H. 2019. The impact of feedback during formative testing on study behaviour and performance of (bio)medical students: a randomised controlled study. *BMC Medical Education*. 19:97. Viitattu 13.10.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1186/s12909-019-1534-x>

Zheng, M. & Bender, D. 2019. Evaluating outcomes of computer-based classroom-testing: Student acceptance and impact on learning and exam performance. *Medical Teacher*. Vol. 41, 1, 75-82. Viitattu 9.10.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1080/0142159X.2018.1441984>

Artikkelikuva: <https://unsplash.com/photos/woman-bitting-pencil-w>

Hannele Tiittanen & Eveliina Kivinen

Kansainvälinen verkostoyhteistyö hoitotyön koulutuksen voimavarana

Artikkeli on julkaistu alun perin LAB Pro -verkkolehdessä 31.5.2023.
Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-pro/kansainvalinen-verkostoyhteistyö-hoitotyön-koulutuksen-voimavarana/>

Kansainvälinen toiminta ja verkostoyhteistyö ovat oppilaitosten perustoimintaa, jotka toimivat voimavaroina oppilaitosten kehittämistoiminnalle. Näihin liittyy kuitenkin myös haasteita, jotka on hyvä tiedostaa. Artikkelissa kuvataan LAB-ammattikorkeakoulun kansainvälistä verkostotoimintaa ja sen merkitystä hoitotyön koulutuksen kehittämiseksi.

Koulutusorganisaatioista on tullut yhä monimutkaisempia toimintaympäristöjä kansainvälistyvässä ja digitalisoituvassa maailmassa. Tässä maailmassa yhteistyöstä, yhdessä tekemisestä ja tiedon jakamisesta ja rakentamisesta erilaisissa verkostoissa on tullut entistä tärkeämpi osa oppilaitosten toimintakulttuuria. Verkostoilla tarkoitetaan toisiinsa liittyvien ihmisten tai asioiden ryhmiä tai järjestelmiä, joissa voidaan vaihtaa osaamista ja jossa eri osapuolet hyötyvät. Verkostoa pitää yhdessä yhteinen mielenkiinnonkohde ja siihen liittyvät tavoitteet. Verkosto tarjoaa selkeitä synergiaetuja esimerkiksi uusien ideoiden ja käytäntöjen kehittämiseksi, jolloin erilaiset verkostot ovat dynaamisia toimijoita myös koulutusorganisaation pedagogisessa toiminnassa ja rakenteissa. (European Commission 2018.)

Erilaisilla yhteistyöverkostoilla on merkittävä asema Euroopassa. Verkostot tekevät koulutusorganisaatioista vuorovaikutteisia toimijoita suhteessa toisiin oppilaitoksiin, työelämäkumppaneihin ja muihin yhteistyötahoihin. Verkostot voivat olla eri muotoisia, ne voivat olla oppilaitosten välisiä liittoutumia tai partneriuksia, akateemisia verkostoja, teemallisia verkostoja tai ammattialaan liittyviä verkostoja. Viimeaikainen trendi näyttää tukevan erilaisten ekosysteemien luomista, joissa erilaiset verkostot liittyvät toisiinsa ja mahdollistavat niiden laajemman kehittymisen. (Azorn 2022.)

Hoitotyön eurooppalainen verkosto

The Florence Network (2023) on yksi Euroopan vanhimmista hoitotyön ja kättilötyön verkostoista, se on perustettu vuonna 1995. Verkostoon kuuluu 46 sairaanhoitajia ja kättilöitä kouluttavaa korkeakoulua 21:sta Euroopan maasta. LAB-ammattikorkeakoulu on ollut mukana verkoston alkuajoista lähtien. Verkoston alkuperäinen tehtävä liittyi vahvasti oppilaitosten kansainvälisyystoiminnan kehittämiseen ja opiskelija- ja opettajaliikkuvuuden lisäämiseen, joka on edelleenkin sen tärkeä tehtävä. Tämän lisäksi tavoitteena on kehittää hoitotyön ja kättilökoulutusten käytäntöjä ja laatua. Uusimmaksi tehtäväksi on noussut tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyvän yhteistyön kehittäminen.

Eri partnerikorkeakoulut järjestävät vuorollaan vuosittaisen tapaamisen, johon osallistuu opettajien, hoitotyön johtajien ja opiskelijavaihdosta vastaavien henkilöiden lisäksi runsaasti opiskelijoita. Vuoden 2023 tapaamista huhtikuussa isännöi Comillas Pontifical University Madridissa, Campus San Rafael, ja sen teemana oli Health innovation for change. Luentojen, työpajojen ja posteriesitysten aiheissa käsiteltiin esimerkiksi terveydenhuollon digitalisoitumista ja teknologian tuomia mahdollisuuksia hoitotyön koulutukseen.

Verkoston merkitys hoitotyön koulutukselle

LAB-ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoille verkosto tarjoaa kokemuksen kansainvälisestä verkostoyhteistyöstä ja mahdollisuuden tutustua partnerikorkeakoulujen opiskelijoihin ja luoda kestäviä ystävyyssuhteita. Opettajille verkosto tarjoaa tilaisuuden pitkäaikaiseen verkostotyöskentelyyn, ammatilliseen kehittymiseen ja kansainvälisten kontaktien luomiseen. Verkosto mahdollistaa luotettavien partneriurkien rakentumisen sellaisten korkeakoulujen välille, joilla on samat hanketoiminnan kiinnostuksen kohteet ja tavoitteet kuin hoitotyön koulutuksessa LAB:n hyvinvointiyksikössä.

Kansainvälinen verkostotyöskentely on ikkuna Euroopan alueen hoitotyön ja kättilötyön koulutuksiin. Verkosto tarjoaa hyvän mahdollisuuden verrata, miten hoitotyön koulutusta toteutetaan eri maissa. Madridin tapaamisessa nähtiin esimerkiksi, miten virtuaalilaseja ja hologrammeja oli otettu jo käyttöön ja miten niitä hyödynnetään opetuksessa, jolloin näistä saadut kokemukset ovat hyviä esimerkkejä jaettavaksi koko verkostolle. Lisäksi yhteinen keskustelu vie hoitotyön ja kättilötyön kehitystä eteenpäin kaikissa verkoston osallistujakorkeakoulussa. Terveystarpeiden huomioimista uhkaava työvoimapula edellyttää koulutuksen kehittämistä ja yhteistyötä sekä uuden teknologian hyödyntämistä koulutuksessa, niin että valmistuvilla opiskelijoilla on riittävä osaaminen vastata muuttuviin terveystarpeisiin (ICN 2023).

Verkostotyön haasteet

Korkeakoulut toimivat monenlaisissa kotimaisissa ja kansainvälisissä verkostoissa. Etenkin kansainvälisten verkostojen osalta on mietittävä mihin verkostoihin on tarkoituksenmukaista liittyä, millaista lisäarvoa verkosto antaa koulutukselle ja sen kehittämiseksi. Olemassa olevien verkostojen kohdalla on hyvä säännöllisesti arvioida verkoston toimivuutta ja mil-

laista näyttöä toiminnasta on olemassa. Jos verkoston tuloksista kerätään palautetta, niin on hyvä tehdä näkyväksi palautteen hyödyntäminen verkoston kehittämisessä. Laajoissa verkostoissa on hyvä pohtia miten osallisuutta ja sitoutumista ylläpidetään toimijoiden välillä, jos toiminta ei ole kovin aktiivista. Koska kansainvälisellä verkostotoiminnalla voidaan saada laajasti vaikuttavuutta aikaan, niin tulisi miettiä miten verkoston avulla voidaan vastata niihin kehittämistarpeisiin, joita on nostettu esille eurooppalaisissa politiikkadokumenteissa. Verkostotyöskentelyssä on paljon mahdollisuuksia, mutta myös rajoittavia tekijöitä, jotka voivat ehkäistä tiedon ja ideoiden hyödyntämistä, nämä on hyvä tiedostaa. (European Commission 2018.)

Florence Network on laaja yhteistyöverkosto, jolla on säännöllisesti vaihtuva puheenjohtaja, akateeminen koordinaatioryhmä, verkoston näkyvyyttä edistävä ryhmä sekä tutkimustoimintaa kehittävä ryhmä. Opiskelijoilla on vastaava organisaatio, puheenjohtaja ja koordinoivat ryhmät. Laajana ja toimintatavoiltaan väljänä verkostona verkoston hallinnollinen toimintatapa on perinteistä, melko muodollista ja päätöksenteko hidasta. Hoitotyön koulutuksen yhteiset haasteet ja sitoutuminen koulutuksen kehittämiseen pitävät verkostoa toiminnassa. Tapaamisia pidetään koulutuksen kehittämistä palvelevana, joten verkostosta ei juurikaan poistuta vaan siihen halutaan mukaan. Tapaamisiin osallistuneet opiskelijat ovat kokeneet tilaisuudet hyödylliseksi, heillä on ollut mahdollisuus esimerkiksi vertailla opintojen toteutuksia eri maissa. Yllättävää on, että vaikka opiskelijat ovat yleisesti kiinnostuneita matkustamaan ulkomaille, niin opintojen puitteissa tähän ei ole isoa halukkuutta, tämä on tullut esille myös Curtisin ja Ledgerwoodin (2018) tutkimuksessa. Hoitotyön koulutuksessa tulisi analysoida opiskelijoiden kansainväistymiseen liittyviä asenteita, jotka edistävät tai estävät heitä lähtemästä kansainvälisiin vaihtoihin.

Spencer-Oateyn ja Dauberin (2019) tutkimuksen mukaan opiskelijaliikkuvuuden lisääminen on arvokasta koulutuksen laadun kehittämiseksi ja edistää opiskelijoiden monikulttuurisuuskompetenssin ja kulttuurisen herkkyyden kehittymistä. Liikkuvuuden edistämisen näkökulmasta merkittävää on riittävän informaation saaminen opiskelun alussa ja korkeakoulun tuki (Brown, Boateng & Evans 2016). Verkosto toiminta on voimavara hoitotyön koulutuksen kehittymiselle ja samalla se osaltaan rakentaa koko korkeakoulun kansainvälisyyskompetenssia ja moninaisuuteen liittyvän toimintakulttuurin muodostumista.

Lähteet

Azorín, C. 2022. Collaborative networking in education: Learning across international contexts. REICE. Revista Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación 20:3, 63-79. Viitattu 10.5.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.15366/reice2022.20.3.004>

Brown, M., Boateng, E. A. & Evans, C. 2016. Should I stay or should I go? A systematic review of factors that influence healthcare students' decisions around study abroad programmes. Nurse Education Today 39:63-71. Viitattu 22.5.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.12.024>

Curtis, T. & Ledgerwood, J.R. 2018. Students' motivations, perceived benefits and constraints towards study abroad and other international education opportunities. Journal of International Education in Business 11:1, 63-78. Viitattu 11.5.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.1108/JIEB-01-2017-0002>

European Commission. 2018. Networks for learning and development across school education. Brussels: European Commission. Viitattu 10.5.2023. Saatavissa https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/Governance/2018-wgs5-networks-learning_en.pdf

ICN. 2023. International Nurses Day 2023. Our Nurses. Our Future. Viitattu 22.5.2023. Saatavissa https://www.icn.ch/system/files/2023-05/ICN_IND_2023_Report_EN_web_0.pdf

Spencer-Oatey, H. & Dauber, D. 2019. Internationalisation and student diversity: how far are the opportunity benefits being perceived and exploited? Higher Education 78:1035-1058. Viitattu 10.5.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.1007/s10734-019-00386-4>

The Florence Network. 2023. About Florence Network. Viitattu 11.5.2023. Saatavissa <https://florence-network.org/>

Artikkelikuva: <https://www.pexels.com/photo/group-of-people-wearing-long-sleeves-talking-in-a-room-8761649/> (CC0)

utkshoi-

mon
liik
du
aino
nd p
n.
ve
in
Teu
ime
teru
van
vati
si
ka
kon.
au
ski

Artikkeli on julkaistu alun perin LAB Pro -verkkolehdessä 26.1.2024. Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-pro/taitopajat/yskentely-sairaanhoitajakoulutuksen-opetuksessa/>

kan
linen
räksi.

Taitopajatyöskentely sairaanhoitajakoulutuksen opetuksessa

Case-pohjainen taitopajatyöskentely on yleinen opetusmenetelmä eri ammattikorkeakoulujen hoitotyön koulutusohjelmissa. Taitopajatyöskentely on keskeinen osa sairaanhoitajakoulutukseen kuuluvaa kliinisten taitojen opetusta. LAB-ammattikorkeakoulussa opetusta on suunniteltu niin sairaanhoitajan osaamisvaatimusten kuin työelämän tarpeiden mukaan. Taitopajoissa opiskelijat pääsevät harjoittelemaan erilaisia kliinisiä taitoja opettajan tukemana yhdessä opiskelijaryhmän muodostamissa pienryhmissä. Taitopajat tarjoavat opiskelijalle käytännönläheisen oppimistilanteet harjoitella erilaisia käytännön taitoja sekä erilaisia tutkimus- ja hoitotoimenpiteitä kokemuksellisen oppimisen kautta.

Jotta taitopajatyöskentely luo opiskelijoille mielekkään ja opiskelijalähtöisen oppimistilanteen, on tärkeä luoda turvallinen ilmapiiri harjoittelulle. Kliinisten taitojen harjoittelu hoitotyön tilanteita simuloiden voi aiheuttaa opiskelijoille epävarmuutta omasta osaamisesta sekä jännityksen tunteita onnistumisesta (Park & Kim 2021). Turvallisuuden tunnetta opiskelijoille luo käytännön taitojen harjoittelu vuorovaikutuksessa opettajan sekä muiden opiskelijoiden kanssa, mikä mahdollistaa osaamisen kehittymisen. Mahdollisuus harjoitella kädentaitoja turvallisesti ilman vastuuta ja potilasturvallisuuden vaarantumista edistää opiskelijoiden kokemaa turvallisuuden tunnetta ja osaamisen kehittymistä. (Strand, Nåden & Slettebø 2009, 19.) Opettaja toimii yhdessä opiskelijoiden kanssa

tuoden hoitotilanteiden moninaisuutta ja asiakaslähtöisyyttä harjoitustilanteisiin. Yhteistyön kautta opiskelijat perehtyvät hoitotyön työskentelyyn ja oppivat vuorovaikutusta sekä kollegansa että potilaiden kanssa. Taitopajatyöskentelyssä opiskelijoiden on mahdollista oppia asioita yhdessä, oppia toisiltaan tai jopa opettaa toisilleen (Daley ym. 2008).

Menetelmänä flipped learning

Taitopajatyöskentelyssä hyödynnetään flipped learning-menetelmää (käänteinen opiskelu, flippaus), missä opiskelijat perehtyvät ennalta sovittuun materiaaliin ja teoriaan ennen taitopajaan osallistumista. Opetuksen menetelmänä flipped learning korostaa opiskelijan omaa aktiivisuutta ja oppimista (UEF 2024) sekä kehittää työelämässäänkin arvostettuja itseohjautuvuuden taitoja (Kuokkanen 2018).

Opiskelijat käsittelevät teoriaa ennakkotehtävissä, mikä valmistaa heitä yhteiseen taitopajaan. Taitopajaan osallistutaan valmistautuneena, jolloin kulloisenkin taitopajan aiheen työstäminen saa merkityksensä teorian pohjalta. Käsiteltävän aiheen teorian perusteiden perehtyminen ja ennakkotehtävien tekeminen tasaavat opiskelijoiden osaamistasoa, jolloin aktiivisesti osallistuminen taitojen harjoitteluun sekä aiheesta keskusteluun helpottuu huomattavasti (Kuokkanen 2018).

Taitopajatyöskentelyssä opettajalla on keskeinen rooli teorian ja käytännön yhdistämi-

sessä kokonaisvaltaiseksi hoitotyön tilanteeksi, missä opiskelija harjoittelee asiakaskohtaamista, ohjausta sekä konkreettisia kliinisiä taitoja. Kuokkasen (2018) mukaan flipped learningin ideaan kuuluu vahvasti yhteisöllisyys ja yhteistyötaitojen kehittäminen opiskelijoiden työssä yhdessä ajatuksiaan aiheesta. Opettaja ohjaa opiskelijatiimit oppimaan ja näin ollen opettajalle vapautuu aikaa opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen.

Opiskelijoiden kokemus taitopajoista teorian ja käytännön yhdistäjänä on positiivinen

Erilaisten käytännön taitoihin liittyvien tilanteiden harjoittelu ja opettajalta saatu palaute tukee oppimista ja kehittää ammatillista itsetuottamusta (Strand, Nåden & Slettebø 2009, 19.) Opiskelijat kokevat taitopajatyöskentelyn innostavana ja mielekkäänä tapana oppia. Kliinisen harjoittelun myötä teorian pystyi sisäistämään käytännönläheisissä aidoissa harjoitustilanteissa. Opettajan osallistuminen konkreettiseen harjoitteluun koettiin tärkeänä, sillä opiskelijat tarvitsevat ohjausta sekä jatkuvaa palautetta omasta toiminnastaan ammatillisen kasvunkin näkökulmasta. Opiskelijat itse kokivat saamansa palautteen kehittävän heidän taitojaan ja tukevan osaamisen kehittymistä. Yhteisopettajuus tuki opiskelijoiden oppimista, ja he kuvasivatkin tämän edesauttavien tuen saamisen mahdollisuutta opettajien jakaessa opetusvastuuta. Positiivinen ja kannustava ilmapiiri nähtiin voimavarana; on tärkeää uskaltaa kysyä ja pyytää apua niin opettajalta kuin opiskelijakaveriltakin. Opiskelijat korostivat kliinisten taitojen harjoittelun luomaa mahdollisuutta päästä harjoittelemaan potilasturvallisesti ennen harjoittelujakson tarjoamia aitoja asiakastilanteita.

Monet opiskelijoista kokivat, että harjoiteltavat asiat näyttävät videolta katsottuna yksinkertaisilta ja helpoilta, mutta käytäntö osoittautuikin hankalammaksi. Vaikka opiskelu taitopajoissa perustuukin siihen, että opiskelija itse

perehtyy käsiteltävään aiheeseen, kävi ilmi, että asioiden kertaaminen taitopajan alussa yhteisesti nähtiin tarpeellisenä. Opiskelijoilta saadun palautteen mukaan pienet ryhmäkoot tukisivat oppimista suurilla ryhmillä paremmin. Pienissä ryhmissä opettajalla on paremmat mahdollisuudet tukea opiskelijoiden harjoittelua ja harjoitteluympäristö on rauhallisempi. Pienissä ryhmissä on helpompaa jakaa kokemuksia ja oppia toisilta. Myös aikaa harjoitteluun toivottiin olevan enemmän. Nyt taitopajapäivät koettiin nopeatempoisina käsiteltävien asioiden määrään nähden.

Verkkoryhmässä opiskelevat opiskelijat kertoivat, että taitopajapäivissä ”kaverille saa kasvot”, kun verkko-opinnoissa muutoin opiskelukaveri saatetaan tuntea vain nimen perusteella. Taitopajapäivät koettiin ensisijaisen tärkeänä myös ryhmän sosiaalisen kehittymisen sekä verkostoitumisen kannalta.

Lähteet

- Daley, LK., Menke, E., Kirkpatrick, B. & Sheets, D. 2008. Partners in practice: A winwin model for clinical education. *Journal of Nursing Education* 47 (1). Viitattu 23.1.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.3928/01484834-20080101-01>
- Kuokkanen, A. 2018. Miten flipped learning kääntää perinteisen opetuksen? Viitattu 23.1.2024. Saatavissa <https://www.mediamasteri.com/blog/miten-flipped-learning-k%C3%A4%C3%A4nt%C3%A4%C3%A4-perinteisen-opetuksen>
- Park, J. E. & Kim, J.-H. 2021. Nursing students' experiences of psychological safety in simulation education: A qualitative study. *Nurse Education in Practice*, 55. Viitattu 21.1.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2021.103163>
- Strand I., Nåden D. & Slettebø Å. 2009. Students Learning in a Skills Laboratory. *Vård I Norden*. 93 (29). 18 – 22. Viitattu 21.1.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1177/010740830902900305>
- University Of Eastern Finland. 2024. Flipped learning. Flippausmanuaali eli kuinka kääntää opetus? Viitattu 23.1.2024. Saatavissa <https://sites.uef.fi/flippaus/flippaus-manuaali/>

Artikkelikuva: Sairaanhoidajaopiskelijat harjoittelevat kliinisiä taitoja taitopajassa. (Kuva: Katja Puhakainen)

Sari Lappalainen

Mentorointi osana kansainvälisen sairaanhoitajaopiskelijan harjoitteluprosessia

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen mentorointipilotti kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelun tukemiseksi sai hyvän vastaanoton. Mentorit kokivat mentoroinnin tukeneen opiskelijoita ja suosittelivat mentorimallin levittämistä kaikille opiskelijoille.

Artikkeli on julkaistu alun perin LAB Pro -verkkolehdessä 16.9.2024. Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-pro/mentorointi-osana-kansainvalisen-sairaanhoitajaopiskelijan-harjoitteluprosessia/>

Ohjattu harjoittelu sairaanhoitaja-koulutuksessa

Hoitotyön koulutusohjelmassa ohjatun harjoittelun osuus on kolmasosa opinnoista. Ohjatun harjoittelun aikana opiskelijat oppivat soveltamaan teoreettista tietoa käytännön hoitotyön tilanteisiin. Kansainvälisille opiskelijoille ohjattu harjoittelu on myös mahdollisuus kehittää kielitaitoa aidoissa hoitotyön tilanteissa. Harjoitteluun opiskelijalle nimetään harjoitteluyksiköstä ohjaava sairaanhoitaja. Ohjaavan sairaanhoitajan rooli on keskeinen hoitotyön oppimisen näkökulmasta. Hänen tehtävänä on auttaa opiskelijaa harjoittelun tavoitteiden laatimisessa ja saavuttamisessa. Hänellä on myös arviointivastuu harjoittelujaksosta.

Mikkosen ym. (2016) tekemän systemaattisen kirjallisuuskatsauksen mukaan onnistunutta harjoittelua hoitotyön työyksikössä tukevat positiivisesti opiskelijaan suhtautuva ohjaaja, opiskelijan itseohjautuvuustaidot ja motivaatio sekä integroituminen harjoittelussa suomalaisten opiskelijoiden kanssa. Opiskelijan kielitaidon puute ja ohjaavan hoitajan ajan ja monikulttuurisuustaitojen puute vähensivät opiskelijoiden oppimiskokemuksia harjoittelussa.

ELMA 2.0 – kohtaantojen rakentaminen monikulttuuristuvalla sosiaali- ja terveysalalla -hanke (LAB 2024) järjesti keväällä 2024 kansainvälisiä opiskelijoita Päijät-Hämeen hyvinvointialueen keskussairaalan aikuisten vuodeosastoilla ohjaaville sairaanhoitajille koulutuksen ”Kansainvälisen opiskelijan ohjaus ja mentorointi”. Koulutuksen tavoitteena oli kehittää ohjaajien monikulttuurisuustaitoja ja luoda harjoittelun tueksi mentorointimalli. Mentorointimallin tarkoituksena oli tuoda opiskelijalle ohjaajan rinnalle henkilö, joka tukee harjoittelua ja suomen kielen oppimista harjoittelussa ilman arviointivelvoitetta. Henkilökohtainen lisätuki kansainväliselle opiskelijalle katsottiin tarpeelliseksi, koska suurin osa harjoitteluista kes-

kussairaalassa tapahtuu ”Vastuuta ottamalla opit” -harjoittelumallin (VOO-malli) mukaan. Mallissa sairaanhoitajaopiskelijat työskentelevät lähihoitajaopiskelijoiden kanssa pareittain ohjaavan sairaanhoitajan ollessa taustalla rohkaisemassa itsenäiseen hoitotyön päätöksentekoon. Tällöin jokaisella opiskelijalla ei ole omaa henkilökohtaista ohjaajaa vaan VOO-ohjaaja ohjaa koko VOO-ryhmää.

Mentorointi osana opiskelijan oppimiskokemuksen tukemista

Mentorointia voidaan kuvata yhteistyösuhteeksi, jonka keskeisenä tavoitteena on edistää aktorin eli opiskelijan oppimista, osaamista ja ammatillista kasvua. Vaikka mentoroinnissa keskitytään aktorin kehittymiseen, niin myös vuorovaikutuksellisessa prosessissa mentori oppii uutta. Mentoroinnin keskeisiä tekijöitä ovat sitoutuminen, luottamuksellisuus ja tavoitteellisuus. (University of Helsinki 2023.)

Mentorointimallin kehittäminen tehtiin yhteistyössä koulutukseen osallistuneiden kanssa. Osallistujat työstivät ryhmissä ei äidinkielenään suomea puhuvan opiskelijan harjoitteluprosessin eri vaiheisiin mentorin tehtävät ja roolit. Näiden ryhmätöiden perusteella kouluttaja teki mentorin roolista yhteenvedon harjoittelun eri vaiheisiin. Tämä yhteenvedo käytiin vielä läpi koulutuksessa ja jaettiin koulutukseen osallistujille sähköisesti.

Mentorointia luonnehdittiin rooliksi, jossa opiskelijaa opastetaan, tuetaan, kannustetaan ja rohkaistaan. Mentori on ymmärtäjä, sparraaja ja valmentaja. Suhteessa tärkeää on luottamuksen rakentaminen. Mentoroinnin tavoitteena on ammatillinen kehittyminen ja sekä aktori että mentori saavat prosessissa oivalluksia ja uusia näkökulmia. Monikulttuuristen opiskelijoiden mentorina olisi hyvä olla sairaanhoitaja, jolla itsellään on kokemusta toisesta kulttuurista tai kokemusta maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ohjaamisesta.

Ennen harjoittelun alkamista mentori tutustuu opiskelijaan ja kannustaa työyhteisöä ja ohjaa uuden opiskelijan vastaanottamiseen osaksi työyhteisöä. Hän esittelee itsensä opiskelijalle sähköpostilla ja kertoo mentoroinnista. Samalla hän voi jo hahmotella opiskelijalle mentorointikertojen aiheita. Harjoittelun alussa eli perheytyksen aikana mentori selventää rooliaan opiskelijalle. Hän korostaa suhteen luottamuksellisuutta ja ettei hänen roolinsa ole arvioida. Mentori tukee opiskelijan suomen kielen oppimista ja tekee opiskelijan kanssa kielisopimuksen, jossa sovitaan suomen kielen korjaamisen käytänteistä. Mentorikeskusteluissa käsitellään hoitotyön kulttuurieroja ja suomalaisia työelämätaitoja. Mentori sopii viikoittaisista noin 15 minuutin tapaamisista opiskelijan kanssa ns. mentorointivarteista.

Harjoittelun keskivaiheessa mentori tapaa säännöllisesti opiskelijaa. Hän pyrkii luomaan tapaamisiin kiireettömän tunnelman. Tapaamisissa käsitellään myös tunnetasolla oppimista, esimerkiksi onko jokin asia jäänyt mietityttämään tai kummastuttamaan opiskelijaa. Harjoittelun lopussa mentori kiittää opiskelijaa ja käy harjoittelun tunnelmia läpi. Hän myös miettii opiskelijan kanssa jatkosuunnitelmia esimerkiksi mihin opiskelijan kannattaisi vielä mennä harjoittelemaan tai mitä kautta voi työllistyä.

Mentoreiden palaute mentoroinnista

Koulutuksen ”Kansainvälisen opiskelijan ohjaus ja mentorointi” jälkeen ja kun kansainvälisen opiskelijaryhmän harjoittelu oli ohi, kerättiin mentoreilta palautetta. Mentorit kokivat, että yhdessä työstetty mentorin rooli eri harjoittelun vaiheissa auttoi mentorin roolin kehittämisessä ja soveltamisessa. Mentorivartit koettiin tarpeelliseksi opiskelijan tukemisessa. Tapaamisissa jutusteltiin vapaamuotoisesti, kerrattiin suomen kielen sanastoa opiskelijan omien

sanalistojen ja suomen kielen kysymysten pohjalta ja keskusteltiin opiskelijan saamasta palautteesta. Mentoroinnissa keskeiseksi koettiin mentorin lähestyttävyyden. Mentorit myös muistuttivat ja kannustivat työyhteisöä opiskelijoiden ohjauksessa. Mentorit kokivat, että oli hyvä, kun mentori oli opiskelijan ohjausryhmän ulkopuolinen, mutta pystyi tarvittaessa tiiviistikin keskustelemaan opiskelijoiden ohjaajien kanssa esimerkiksi kielisopimuksesta. Mentorit suosittelivat mentorointia kaikille opiskelijoille – ei vain kansainvälisille opiskelijoille.

Mentorointi olisi hyvä kaikille opiskelijoille, jatkossa mentoroinnista olisi hyötyä kaikkien opiskelijoiden tukemisessa.

Aikataulujen sovittaminen kolmivuorotyössä toi haasteita mentoroinnille. Mentorointivarttien mahdollistuminen edellyttää työvuorosuunnittelussa opiskelijan ja mentorin työvuorojen yhteensovittamista. Ajan löytäminen myös työvuoron aikana oli välillä haasteellista. Mentorointi voi stressata mentoria, jos hän ei pysty toimimaan roolissa haluamallaan tavalla. Mentorit kokivat, että ns. henkilökemioiden sopiminen opiskelijan kanssa yhteen on tarpeellisempaa kuin kokemus monikulttuurisuudesta tai mentorin työkokemus. Mentoreita voisi olla tämän vuoksi useampi. Tapaamisissa käytettiin selkosuomea, jonka mentorit kokivat raskaaksi.

Selkosuomi raskasta, mentorointivartin jälkeen olin ihan ”puhki”.

Opiskelijoiden kokemuksia mentoroinnista

Opiskelijat kokivat, että oli hyvä, kun oli joku, jonka kanssa pystyi juttelemaan ja joku, joka oli kysellyt, millaiselta opiskelu osastolla tuntui. Mentori oli saanut opiskelijan tuntemaan itsensä kotoisaksi osastolla, ja mentorin kertomat vinkit työhön olivat olleet hyödyllisiä. Mentori oli tukenut suomen kielen oppimisessa sekä antanut palautetta kielen kehitymisestä. Mentori oli tarkastellut opiskelijan kanssa opiskelijan tekemiä hoitotyön kirjaamisia ja yhdessä oli mietitty miten asioita voisi sanoa toisin. Mentorin tärkeäksi ominaisuudeksi koettiin lähestyttävyyys ja kannustavuus.

Haasteita koettiin aikatauluttamisessa. Mentorin ja opiskelijan tapaamiset eivät aina onnistuneet työvuorohaasteiden vuoksi. Lisäksi osa mentoreista oli ottanut enemmän ohjaavan sairaanhoitajan kuin mentorin roolin. Kaiken kaikkiaan kokemukset mentoroinnista olivat positiivisia. ELMA2.0 -hankkeessa jatketaan mentorointimallin kehittämistä yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa.

Lähteet

LAB. 2024. Elma 2.0 – kohtaantojen rakentaminen monikulttuuristuvalla sosiaali- ja terveysalalla. Viitattu 3.9.2024. Saatavissa <https://lab.fi/fi/projekti/elma2>

Mikkonen, K., Elo, S., Tuomikoski, A.-M. & Kääriäinen, M. 2016. Mentor experiences of international healthcare students' learning in a clinical environment: A systematic review. *Nurse Education Today*. 40. 87–94.

University of Helsinki 2023. Mitä on mentorointi? Viitattu 3.9.2024. Saatavissa <https://blogs.helsinki.fi/mentorointi/mita-on-mentorointi-3/>

Artikkelikuva: Mentorit pohtimassa mentorointikokemusta. Kuva Maija Eerola.

Maj-Britt Tallbacka

Maahanmuuttaja- taustaisen hoitohenkilöstön kouluttaminen tekoälyn avulla

Artikkeli on julkaistu alun perin LAB Pro -verkkolehdessä 29.5.2024. Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-pro/maahanmuuttajataustaisen-hoitohenkiloston-kouluttaminen-tekoalyn-avulla/>

Suomessa on kasvava tarve ulkomaalais-taustaisen hoitohenkilöstön kouluttamiseen vastauksena hoitohenkilöstöpulaan. Terveystieteiden ammattilaisilta edellytetään riittävää suomen kielen taitoa, jonka arviointi ja osoittaminen on työnantajan ja Valviran vastuulla. LAB-ammattikorkeakoulu on vastannut tähän tarpeeseen aloittamalla vuonna 2023 filippiiniläisten sairaanhoitajien Top-Up -koulutuksen, jossa yhdistetään intensiivinen suomen kielen opetus ja kliininen harjoittelu. Koulutuksessa hyödynnetään käänteistä oppimista ja tekoälyavusteisia oppimiskäytäntöjä tukemaan opiskelijoiden kielitaitoa ja ammatillisia valmiuksia.

Ulkomaalaistaustaisen hoitohenkilöstön kouluttaminen

Ulkomaalaistaustaisten henkilöstön kouluttamisen tarve nousee kansallisesta hoitohenkilöstöpulasta (Lappalainen & Tallbacka 2023). Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilöllä on oltava tehtävän edellyttämä riittävä suomen kielen taito. Kielitaidon arviointi on työnantajan velvollisuus, ja se on osoitettava Valviralle ammattioikeuden saamiseksi. (Valvira 2024.) Hoitohenkilöstön riittävä kielitaito turvaa riittävää vuorovaikutusta, estää hoitoa koskevia väärinkäsityksiä ja turvaa hoidon laatua (Aalto ym. 2013, 95). Opiskelijan kielitaidon nopea ja tehokas kehittäminen koulutuksen aikana vaatii hoitotyön koulutusta kehittämään uudenlaisia pedagogisia menetelmiä, jotka vastaavat sekä kouluttajan, että työnantajan tarpeisiin kielen kehittymisen tueksi.

LAB-ammattikorkeakoulussa aloitettiin vuonna 2023 filippiiniläisten sairaanhoitajien Top-Up koulutus. Opiskelijoiden kielitaso koulutuksen alkaessa arvioitiin olevan eurooppalaisen kielitaitotasoasteikon mukaan A1.1-A1.2 (Lappalainen & Tallbacka 2023).

Koulutuksessa suomen kielen opintoja on tähän opetukseen pätevoityneen opettajan opettamana verrattain runsaasti. Koulutuksen rakenne on toteutettu siten, että kielen opettajan toteuttamaa suomen kielen opetusta on lisäksi integroitu hoitotyön kliiniseen opetukseen sekä yhdistämällä ammatillista kielen oppimista suomen kielen opintojaksoille, että lisäämällä suomen kielen opettajan läsnäoloa kliinisen opetuksen opintojaksojen lähiopetukseen (Kilpinen 2024). Kielen opetuksen integroiminen hoitotyön koulutuksen opintojaksoihin on tehokas tapa kielen oppimiseen, mutta se aiheuttaa toisaalta myös haasteita koulutusorganisaation tasolla resurssoinnin ja yhteistyön näkökulmasta (Rajander 2015,71.) Kielen opetuksen integroiminen ei ole mahdollista kaikkiin opetustilanteisiin, jolloin kielen oppimisen tukeminen jää ammatillisten aineiden opettajan varaan, jolla ei ole riittävää pätevyyttä haastavan ammatillisen kielen opettamiseen.

Pedagogiset lähtökohdat Top Up -koulutuksessa

Top-up -koulutuksen pedagogisena menetelmänä käytettiin käänteisen opetuksen menetelmää hoitotyön kliinisten ammattiaineiden opetuksessa. Käänteisen opetuksen menetelmässä opiskelija perehtyy ennalta tulevaan lähiopetukseen itsenäisen tehtävän muodossa. Käänteisen oppimisen menetelmän käyttö pedagogisena suuntauksena hoitotyön koulutuksessa lisää tutkitusti opiskelijoiden kriittisen ajattelun taitoja, joka on sairaanhoitajan ammattitaidon yksi peruspilareista. Käänteinen oppiminen on myös opiskelijakeskeinen ja joustava tapa oppia. (Betihavas ym. 2016.) Käänteisen oppimisen pedagoginen viitekehys valintana ammattiaineiden oppimiseen oli kuitenkin riskitekijä, kun tarkastellaan filippiiniläisen koulutustaustan omaavaa oppijaa.

Oppimiskäsitys Filippiineillä on hyvin opettaja-keskeinen ja opettajan tehtävä on antaa tieto oppijalle. Itsenäinen opiskelu ja oppiminen voi olla filippiiniläiseen koulutusympäristöön tottu- neelle haastavaa, eikä kriittisen ajattelun taito- ja arvosteta eurooppalaisen oppimiskäsityksen tapaan. Tällöin myös kielen itsenäinen opiskelu opetuksen ulkopuolella voi koitua haasteeksi.

Tekoälyavusteista ammattisuomea maahanmuuttajille

LAB-ammattikorkeakoulussa toteutettiin 2023-2024 AKKE-rahoitteinen Tekoälyavusteista ammattisuomea maahanmuuttajille -hanke. Hankkeen tavoitteena oli luoda malli tekoälyavusteiseen ammattikielen jatkuvaan oppimiseen ja se pilotoi chatbot -pohjaisen sovelluksen käyttöä itsenäisenä ammattisuomen oppimisen välineenä filippiiniläisten sairaanhoitajien Top-up -koulutuksen opiskelijoille.

Tekoälyavusteista ammattisuomea maahanmuuttajille -hankkeen sovelluksen pilotoinnilla haluttiin hakea ratkaisua tähän ongelmaan. Sovelluksen testikäytöllä haluttiin selvittää miten tekoälyn avulla suoritettavat oppimistehtävät tukevat opiskelijan perehtymistä tulevaan opetukseen, voiko tekoäly toimia oppimisen tukena itsenäisessä ammattisuomen oppimisessa, sekä tukeeko tekoäly opiskelijaa kriittisen ajattelun taitojen kehittämisessä. Mielenkiintoista oli myös kokeilla voiko tekoälysovelluksella vaikuttaa opiskelijan oppimiskäsitykseen ja johdattaa häntä erilaiseen oppimiskulttuuriin.

Hankkeessa käytetyn tekoälysovelluksen toiminta perustui opettamisen näkökulmaan. Chatbot -pohjainen sovellus antaa mahdollisuuden myös suoriin kysymyksiin, mutta sovellus ohjelmoitiin ohjaamaan keskustelu takaisin opetustilanteeksi. Tekoälyn hyötyjä oppimisessa on tutkittu viime vuosina. Se voidaan kokea helposti lähestyttäväksi ja tekoälyn antama mahdollisuus toistaa oppimistehtävää, sekä antaa välitön palaute oppimisesta voi olla hyödyksi monelle oppijalle (Haristiani 2019). Teko-

älyn käytössä voi olla kuitenkin myös riskejä, mikäli sillä korvataan näyttöön perustuvan tiedon hakeminen. Näyttöön perustuvan tiedon omaksuminen ja sen hakeminen on osa sairaanhoitajan osaamisvaatimuksia. Tämä haluttiin turvata kokeilussa sillä, että sovellukseen laaditut tehtävät pakottivat opiskelijan käyttämään näyttöön perustuvaa hoitotyön tietoa joko opetusmateriaaleista tai luotettavista lähteistä. Opiskelijoiden ja kliinisen hoitotyön opettajien palautteiden perusteella opiskelijat kokivat, että tekoälysovelluksen käyttö tuki käänteisen oppimisen menetelmää. Opiskelijat kokivat, että itsenäinen opiskelu tuntui helpommalta ja tehokkaammalta tekoälyn avustamana. He myös kokivat, että tekoäly ei korvannut opettajan antamaa opetusta niin suomen kielen opetuksen, kuin kliinisen hoitotyön opetuksen osaltakaan, mutta ohjasi omaa oppimista sekä tuki kriittisen ajattelun kehittymistä.

Pohdinta

Demografinen transiio hoitohenkilöstössä on käynnistyttyään vaatinut kykyä sopeuttaa hoitotyön koulutusta uudensuomalaisiin haasteisiin paitsi kielen nopean oppimisen kannalta, myös erilaisten oppimiskäsitysten omaavien opiskelijoiden tarpeiden kannalta. Pedagogisilta menetelmiltä vaaditaan nopeaa uudistusta ja kykyä muuntautua tulevaisuuden heterogeenisemmän oppijajoukon tarpeita vastaamaan. Tekoälyn kehittämisellä erilaisiksi oppimista tukeviksi menetelmiksi voidaan saavuttaa myös opetuksen ulkopuolella tapahtuvaa oppimista, kun näkökulmana pidetään opettajaa ja pedagogiikkaa tukeva käyttö, unohtamatta opiskelijan omaa oppimiskäsitystä ja kulttuurista taustaa.

Lähteet

Aalto, A-M., Elovainio, M., Heponiemi, T., Hietapakka, L., Kuusio, H. & Lämsä, R. 2013. Ulkomaalaistaustaiset lääkärit ja hoitajat suomalaisessa terveydenhuollossa. Haasteet ja mahdollisuudet. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 7/2013. Viitattu 22.5.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-857-5>

Betihavas, V., Bridgman, H., Kornhaber, R. & Cross, M. 2016. The evidence for ‘flipping out’: A systematic review of the flipped classroom in nursing education. *Nurse Education Today*. Volume 38, 15-21. Viitattu 20.5.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.12.010>

Haristiani, N. 2019. Artificial Intelligence (AI) Chatbot as Language Learning Medium: An inquiry. *Journal of Physics: Conference Series* 1387. Viitattu 16.4.2024. Saatavissa <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1387/1/012020>

Kilpinen, F. 2024. Kielen integrointi TOP UP-koulutuksen opetuksessa sekä hoitotyön harjoittelussa syksyllä 2023. LAB Pro. Viitattu 22.5.2024. Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-pro/kielen-integrointi-top-up-koulutuksen-opetuksessa-seka-hoitotyon-harjoittelussa-syksylla-2023/>

Lappalainen, S. & Tallbacka, M. 2023. Maahanmuuttaja hoitotyön koulutuksessa. *LAB Focus*. Viitattu 25.4.2024 Saatavissa <https://blogit.lab.fi/labfocus/maahanmuuttaja-hoitotyon-koulutuksessa/>

Rajander, T. 2015. Suomen kielen ja viestinnän opetuksen integrointi ammattikorkeakoulussa. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto. Oulu. Viitattu 22.5.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201511122125>

Valvira. 2024. Riittävän kielitaidon osoittaminen. Viitattu 22.5.2024. Saatavissa <https://valvira.fi/ammattioikeudet/riittava-kielitaito>

Artikkelikuva: <https://pxhere.com/fi/photo/1026132> (CC0)

Anna Romakkaniemi

Moninaiset opiskelijat ja oikeudenmukainen korkeakoulu

Tänä päivänä on tärkeää tiedostaa saavutettavuuteen ja tasavertaiseen osallistumiseen liittyviä edellytyksiä sekä tarkastella koulutus- ja palvelujärjestelmien saavutettavuuden ja osallistumisen lähtökoh-
tia. Suomessa maahanmuuttajataustaisten määrä on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla. Suomen perustuslaki ja Yhdenvertaisuuslaki sisältävät Suomessa asuvien kansalaisten yhdenvertaisuuden ja syrjintäkiellon, pois lukien ulkomaalaisten maahantuloon, maassa oleske-
luun ja valtiollisiin vaaleihin liittyviä oikeuksia. Laki kotoutumisen edistämisestä tarkoitukse-
na on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Tiedetään, että tasapainon saavuttami-
nen on haastavaa. Hyödyntämällä esimerkiksi teknologisia ratkaisuita voidaan taata kaikkien tasa-arvoisempi ja oikeudenmukaisempi mah-
dollisuus koulutukseen ja työelämään.

Moninaisuuden määritelmä

Moninaisuus voidaan jakaa viiteen kategoriaan. Näitä kategorioita ovat seksuaalisuuteen ja sukupuoleen, yhteiskuntaluokkaan ja sosioekonomiseen taustaan, etnisiin piirteisiin ja kulttuurieroihin, vakaumukseen ja uskontoon sekä erilaisiin fyysisiin ominaisuuksiin. (Mitchell 2017, i.) Moninainen määritellään Suomi Sanakirjassa monenlaiseksi, tai -laatuiseksi, monenmoiseksi. Englanniksi sana on multifarious, various tai manifold. Erilainen taas määritellään erilaatuiseksi, -muotoiseksi, eroavaksi, eriäväksi, toisen-
tai muunlaiseksi ja poikkeavaksi. Englanniksi sana on dissimilar, unlike, diverse tai various. (SuomiSanakirja.fi 2022.)

Sukupuolten välinen erilaisuus nousee esiin esimerkiksi puhuttaessa samaa sukupuolta olevien avioliitosta tai naisille tai miehille kuuluvista säännöistä. Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna sosioekonomiset erot köyhien ja rikkaiden välillä ovat merkittäviä. Uskonnon harjoittamisessa on vapauksia ja kieltoja eri maiden kesken. Fyysinen erilaisuus näkyy esimerkiksi siinä,

kuinka kouluikäiset nuoret ovat tyytymättömiä omaan kehoonsa ja yrittävät kontrolloida painoaan. Eroavuuksia nähdään olevan myös persoonallisuuksissa ja perherakenteissa. Lisäksi perheen ensimmäisen lapsen on todettu olevan kunnianhimoisempi ja pätevämpi kuin muut sisaruksensa. (Mitchell 2017, 37.)

Olemalla erilainen yhteiskunnan jäsen, voi olla vakavia seurauksia. Yksilö voi kokea muukalaisvihaa, syrjintää ja jopa tulla tapetuksi. Erilaisuus on estänyt yksilöitä ja kokonaisia ihmisryhmiä, kuten vammaisia, naisia tai mustia opiskelemasta tai tekemästä töitä. Monissa maissa on lain mukaan kielletty syrjimästä iän, ihonvärin, vammaisuuden, työttömyyden, uskomusten, uskonnon, etnisyyden, perhestatuksen, avioliiton, poliittisten mielipiteiden, rodun, sukupuolen tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella. On totta, että kaikki erilaisuus ei ole yksilölle samanarvoista. Tämä haastaa kasvattajia heidän työssään. (Mitchell 2017, 25, 27–28, 38.)

Monimuotoisuus voidaan luokitella Mitchell 'n (2017, 56) mukaan seuraavasti: yksilön iän, sukupuolen, sosioekonomisen luokan, rodun, etnisyyden ja kulttuurin, uskonnon, perherakenteen, terveyden ja fyysisen tilan, persoonallisuuden, kognitiivisen älykkyyden, tieto- ja viestintäteknologian (ICT) hyödyntämisen sekä maantieteellisen sijainnin perusteella.

Tasa-arvoinen osallistuminen ja sosioekonomiset mahdollisuudet koulutukseen

Mies- ja naissukupuolella on tutkitusti joitain eroavuuksia. Esimerkiksi opiskelumahdollisuudet eroavat sen mukaan, asuuko kehittyneessä maassa vai kehitysmaassa. Lähtökoh-
taisesti kehitysmaissa naisilla on vähemmän mahdollisuuksia opiskella kuin miehillä. Parhaiten tasa-arvoisen koulutukseen osallistumisen koko väestöstä on saavuttanut vuoden 2013 tilaston mukaan Islanti, Suomi, Norja, Ruotsi ja Filippiinit, huonoiten Saudi-Arabia, Mali, Marokko ja Iran. (Mitchell 2017, 69–73.)

Huomioitavaa on, että sukupuolten väliset erot matemaattisissa tai lukemisessa ja verbaalisissa ilmaisun taidoissa ovat vähäiset. Opettajilla ja vanhemmillä voi olla erilaisia stereotyyppioita sukupuoli-eroista, kuten pojat ovat hyviä ja tytöt ovat huonoja matematiikassa. Tällaiset stereotyyppiat voivat toimia sekä negatiivisesti että positiivisesti. Usein niillä on kuitenkin negatiivinen vaikutus tyttöjen suorituksiin ja positiivinen vaikutus poikien suorituksiin. (Mitchell 2017, 87.) Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osaaminen matematiikassa, luonnontieteissä ja lukutaidossa vaihtelee taustatekijöiden, kuten lähtömaan mukaan (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2015, 9).

Fyysisiltä ominaisuuksiltaan miehet ovat vahvempia, mutta naiset elastisempia. Merkittävämpää on mielenterveyteen liittyvät eroavaisuudet. Naiset ovat taipuvaisempia masennukseen ja ahdistukseen, miehillä on epäsosiaalisia persoonallisuushäiriöitä. Miehet juovat alkoholia ja tupakoivat enemmän kuin naiset. Miehet tekevät väkivaltarikoksia enemmän kuin naiset. Naiset puolestaan kykenevät hillitsemään käytöstään paremmin kuin miehet. Kuitenkin kehittyneissä maissa pojat ovat useammin erityisopetuksessa kuin tytöt. (Mitchell 2017, 74–75, 77–78, 80.)

Naiset saavuttavat aivojen kehityksen täyden kypsyyden 21–22 vuoden iässä. Sen sijaan nuoren miehen aivojen kypsyminen saavuttaa täyden kypsyyden lähes 30 vuoden ikäisenä. Opiskelijat, jotka ovat seksuaalisuudeltaan lesboja, homoja, biseksuaaleja tai transsukupuolisia, kohtaavat kiusaamista, kokevat vakavan masennuksen oireita ja yrittävät itsemurhaa todennäköisemmin kuin heteroseksuaaliset ikätoverinsa. (Mitchell 2017, 82, 86.)

Taloudellisella epätasa-arvoisuudella on vaikutusta lasten koulunkäyntiin. Kuitenkin juuri koulutuksen katsotaan olevan ratkaisu päästä köyhyydestä pois. Toinen merkittävä tekijä on kulttuurilliset tekijät. Silloin kun opettaja ja

opiskelija tulevat erilaisesta kulttuurista, vaarana on kulttuurien väliset ristiriidat. Se voi johtaa opiskelijan epätasa-arvoiseen kohteluun. (Mitchell 2017, 120–121, 123.)

Maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä ja he tulevat Suomeen erilaisin perustein useista erilaisista maista (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2015, 9). Opiskelijalla on oikeus saada opiskelussa tarvitsemiaan tukipalveluita (Antikainen ym. 2015, 132). Esimerkiksi opetuksen on hyvä tukea paitsi opiskelijan kasvamista suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön jäseneksi, myös hänen oman kieli- ja kulttuuri-identiteettinsä vahvistamista (Kuukka ym. 2015a, 85) sekä edistää etnistä tasa-arvoa ja lisätä hyvinvointia (Antikainen ym. 2015, 132).

Vammaisväestöstä noin 11 % kokee rajoituksia päivittäisissä toiminnoissaan, kun taas muun aikuisväestön vastaava luku oli 2 %. Jos yksilöllä on vammaisuuden lisäksi jokin sairaus, nostaa se lukua entisestään. Ainoa rajoituksia vähentävä tekijä on vammaisen henkilön hyvä taloudellinen tilanne. Vammaiset kokevat paitsi ympäristöstä johtuvia fyysisiä rajoituksia, mutta myös sosiaalisia rajoituksia elämässään. Onkin todettu, että ympäristötekijöillä on suuri vaikutus vammaisten ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. (Altman ym. 2014, 34–36.)

Yksilöt, joilla on jokin fyysinen vamma, kuten sokeus tai kuulovamma, kokevat rajoituksia rakennuksiin, valaistukseen, äänentoistoon ja kodinkoneisiin liittyen. Lisäksi heillä on rajoituksia liikkuu väenpaljoudessa ja julkisissa kulkuneuvoissa. (Altman ym. 2014, 47.) Seekins ym. (2014, 127–133) tutkivat Google Street View (GSV) avulla kaupunkien katukuvaa ja niiden infrastruktuuria sekä siirtymistä paikasta A paikkaan B ja rakennusten sisäänkäyntiä. Heidän tuloksensa osoittivat, että esteetön liikkuminen vaatii yhä huolellisempaa suunnittelua. Esimerkiksi siirtyminen kotoa oppilaitokselle voi olla esteetön, mutta pyörätuolilla kulkevalle opiskelijalle sisäänkäynti ei ole esteetön.

Suomen Ympäristöministeriön (2018) ohjeen mukaan kaikkien rakennusten ja niiden piha- ja oleskelualueiden suunnittelun ja rakentaminen tulee toteuttaa siten, että ne täyttävät esteettömyyden vähimmäisvaatimukset. Esteettömyys on vammaisyleissopimuksen yksi läpileikkaavista juonteista ja sen tarkoituksena on, että vammaiset henkilöt voivat elää itsenäisesti sekä osallistua täysimääräisesti kaikilla elämäntilanteilla. (Ympäristöministeriö 2018.)

Toisten ihmisten asenteet vammaisia kohtaan rajoittaa heidän toimintaansa. Valitettavaa on, että yhä tänä päivänä vammaiset halutaan eristää niin sanotusta normaalista väestöstä. Robey'n (2014, 114) mukaan asuinalueiden asukkaat olivat tyytyväisiä, jos heidän naapurustonsa oli homogeeninen. Vammaisten kotinomainen ympäristö koettiin vähentävän asuinalueen arvoa.

Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat sekä erilaiset vähemmistö- ja vammaisopiskelijat

Suomessa ja muissa Skandinavian maissa on ollut vähemmän väestöä eri kulttuureista kuin esimerkiksi Belgiassa, Iso-Britanniassa ja Ranskassa, joissa on ollut siirtomaita ja sieltä maahan saapunutta työväkeä. Pakolaisuus ja työperäinen maahanmuutto on kuitenkin osoittanut tarpeen kehittää kulttuurienvälistä koulutusta jokaisella kouluasteella, esikoulusta korkeakouluun. (Holm & Zilliacus 2009/2012 17–18.)

Ammattikorkeakoulu voi järjestää maahanmuuttajille maksutonta valmentavaa koulutusta, jonka tavoitteena on antaa kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammattikorkeakouluopintoja varten. Koulutuksen laajuudesta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014.) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) toisen §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteet-

tömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia pidetään yhtenä tärkeimmistä tavoitteista maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kohdalla (Ouakrim-Soivio & Pirinen 2015, 60). Tiedetään, että maahanmuuttajataustaisen opiskelijan hyvinvointi ja oppimisen edellytykset vaihtelevat taustan mukaan. Pakolaisuus, perheen hajoaminen tai vanhempien ja lasten eritahtinen kotoutuminen heijastuvat opiskeluun (Antikainen ym. 2015, 135; Valtiontalouden tarkastusvirasto 2015, 8). LAB-ammattikorkeakoulussa halutaan tukea maahanmuuttajia opiskelemaan esimerkiksi sairaanhoitajaksi. Opiskelijan suomen kielitaidon tulee opintojen alussa olla B1-tasolla. (LAB.fi 2023a.) LAB-ammattikorkeakoulun valintakokeeseen hakija voi hakea yksilöllisiä järjestelyitä esimerkiksi lukihäiriön vuoksi (LAB.fi.2023b).

Ammattikorkeakoululain (932/2014) 26§ mukaan hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Mutta opiskelijaksi ei voida ottaa henkilöä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun. Opiskelu-oikeus voidaan perua tilanteissa, joissa se on turvallisuusnäkökulman vuoksi perusteltua. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014.) Sosiaali- ja terveysalan koulutukseen johtavaan ammattikorkeakoulututkintoon sovelletaan SORA-lainsäädäntöä. Opiskelijavalinnan esteenä voi olla esimerkiksi vaikea ihottuma ja tai allergia lääke- ja puhdistusaineille, toimintakykyä haittaava vakava aistivamma tai päihde- tai huumeriippuvuus. (STM 2015.)

Kulttuurillisia ja kielellisiä haasteita ja mahdollisuuksia

Opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä on huolehtia siitä, että perusopetuksessa maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osaaminen ja valmiudet jatko-opintoihin ovat kantaväestön kanssa yhdenvertaiset. Valitettavasti erot osaa-

misessa maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön välillä ovat suuret ja se voidaan nähdä maahanmuuttajataustaisten erilaiseksi kohteeksi. (Valtiontalouden tarkistusvirasto 2015, 8, 10).

Suomessa opettajilta edellytetään monikulttuurisuustaitojen osaamista ja kykyä huomioida kaikki yksilöllisesti (Pirinen 2015, 44). Ouakrim-Soivion ja Pirisen (2015, 52, 54–55) mukaan opetuksen ja koulutuksen strategiset tavoitteet maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opiskelulle tulee laatia ennakoivasti, kun maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita on vasta vähän. Strategiat toimivat sekä opiskelijoiden että opetushenkilöstön työn tukena. Kehittämiskohteita ovat erityisesti henkilöstön monikulttuurisuustaidot ja lisäkoulutus, opiskelijoiden kielenopetusjärjestelyt, yksilölliset opintopolut sekä opetusmenetelmät kielipöytänoissa ja oppimisvaikeuksissa. Kielten opetuksessa tulee huomioida paitsi kieli ja sen kieliooppi, mutta myös kyseessä olevan kulttuurin oppiminen (Holm & Zilliacus 2009/2012, 22).

Maahanmuuttajataustaisten aikuisopiskelijoiden keskuudessa odotetaan autoritääristä opetusta. Aina sopimuksia ei noudateta ja opettajien tulee järjestää uusia aikoja suorittaa annettu tehtävä. Joissakin kulttuureissa miesopiskelijan on vaikea hyväksyä naista opettajana, työpaikkaohjaajana tai ottaa vastaan ohjeita naiselta. Haasteita tuo myös se, missä vaiheessa opiskelija on saapunut maahan. Jos maahan tulo on ollut myöhään, voi hänellä olla vaikeuksia sopeutua suomalaiseen opiskelukulttuuriin tai hänen aikaisempi koulutuksensa on vähäinen tai puuttuu jopa kokonaan. Toisaalta asenne opiskelua kohtaan on usein parempi kuin kantaväestöllä. (Antikainen ym. 2015, 138, 143.)

Työharjoittelut ja niissä onnistumiset ovat merkittävässä roolissa maahanmuuttajataustaisen opiskelijan työllistymisen kannalta. Tämän vuoksi nähdään tärkeänä, että opiskelija löytää sopivan harjoittelupaikan ja, että harjoittelu-

paikassa käydään usein ohjaamassa sekä opiskelijaa että työpaikan henkilöstöä. (Antikainen ym. 2015, 177–178.)

Amerikassa koulutuksen ongelmat johtuvat kansalaisten tuloeroista ja, että talous- ja koulutuspolitiikan suunnittelu tulee tarkastella samanaikaisesti (Mitchell 2017, 130). Antikaisen ym. (2015, 140) mukaan osa maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista kokee taloudellisia vaikeuksia opinnoissaan ja heidän pitää käydä opintojen ohella työssä. Osalle heistä suomalaisen yhteiskunnan opintotuki, ilmaiset oppikirjat, opiskelijahintainen ruokailu ja kirjastojen palvelut ovat tärkeitä opiskelun edellytyksiä.

Syrjintään ja ennakkoluuloihin liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia

Syrjinnän ja ennakkoluulojen ehkäisemiseksi toimii koulutuksen järjestäjien mukaan parhaiten oppilaitoksissa vallitseva myönteinen ilmapiiri ja arvot sekä toimintatavat suhteessa maahanmuuttajataustaisiin opiskelijoihin ja monikulttuurisuuteen (Kuukka ym. 2015b, 182). Myönteistä asennetta vieraisiin kulttuureihin on viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana edistänyt paitsi työperäinen muutto, mutta myös vapaa-ajalla ulkomaille matkustaminen on lisääntynyt, eri kansallisuuksien välisten ystävyyssuhteiden solmiminen on ollut entistä helpompaa ja tiedonsaanti tiedotusvälineiden kautta on reaaliaikaista ja helppoa (Lahdenperä 2009/2012, 107).

Monimuotoisuuden edistämisen keinoja ovat erilaiset teemapäivät, projektit ja monipuoliset toiminta- ja työskentelytavat, joissa maahanmuuttajataustaiset ja kantaväestön opiskelijat toimivat yhdessä. Koulutuksen järjestäjien mukaan maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden integroiminen kantaväestön ryhmiin edistää kielen oppimista ja sosiaalisten suhteiden luomista. Lisäksi integroinnilla on mahdollisuus lisätä kaikkien opiskelijoiden monikulttuurisuustietoisuutta. (Kuukka ym. 2015b, 182.) Valitettavasti Suomessa monikulttuurisen koulu-

tuksen kehittämisessä keskustelun pääpaino on lähes pelkästään maahanmuuttajissa eikä niinkään muissa vähemmistökulttuureissa, kuten saamelaisten tai romaanien koulutuksen kehittämisessä (Holm & Zilliacus 2009/2012, 21).

Rahoitukseen ja johtamiseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia

Rahoitukseen ja johtamiseen liittyvät haasteet näkyvät esimerkiksi siten, että maahanmuuttajataustaisten opetusjärjestelyt ovat kirjavia (Pirinen 2015, 42). Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden integroiminen kantaväestön ryhmiin tulee tehdä oikea-aikaisesti. Esimerkiksi liian vähäinen kielitaito voi haitata integrointia ja lisätä kiusaamista (Kuukka ym. 2015b, 183.) Holm'n & Zilliacus'n (2009/2012, 18) mukaan opettajat kokevat monikulttuurisuuden luokassa sekä rikkautena, että ongelmallisena. Myös koulujen johtajat kokevat monikulttuurisen oppimisympäristön sekä työtä rikastuttavana että kuormittavana tekijänä (Lahdenperä 2009/2012, 120).

Koulutuksen suunnittelussa ja opetuksessa tulee huomioida se, että sukupuolten sisällä on enemmän eroavaisuuksia kuin niiden välillä. Lisäksi opiskelijan sukupuolta ei tule tarkastella erillään muista tekijöistä, kuten etnisen alkuperän, yhteiskuntaluokan tai uskonnon, vaan opiskelija tulee nähdä kokonaisena. (Mitchell 2017, 96; Holm & Zilliacus 2009/2012, 23.) Holm & Zilliacus (2009/2012, 23) lisäävät, että myös opettajien tulee tiedostaa oman kulttuurinsa vaikutus heidän opetuksessaan.

Korkeakoulun johtaminen ja johtaja ovat kaikkein tärkeimmässä roolissa, kun puhutaan monikulttuurisuuden edistämisestä ja sen estämisestä. On tärkeää selvittää, miten monikulttuurisuutta edistävä toiminta, arvot, normit ja asenteet näkyvät opetuksessa sekä miten organisaatioiden monokulttuurinen toiminta voidaan muuttaa monikulttuuriseksi toiminnaksi. Lisäksi uusien työntekijöiden rekrytoinnissa tulee ottaa huomioon monikulttuurisuutta

edistävä näkökulma. Johtajat ovat nimenneet kuuntelemisen taidon tärkeimmäksi johtajan ominaisuudeksi. Tämän lisäksi on tärkeää pitää avoin mieli ilman ennakkoluuloja ja rohkeutta puuttua vaikeisiin ristiriitatilanteisiin. Silloin kun koulun rehtorilla on henkilökohtainen kokemus maahanmuutosta, hän sitoutuu hyvin tasa-arvoisuuden edistämiseen ja syrjinnän ennaltaehkäisemiseen. (Lahdenperä 2009/2012, 108, 116, 119.)

Johtopäätökset

On tarpeen kehittää toimijoiden välistä yhteistyötä ja uusia malleja. Saavutettavuuden näkökulmasta opetuksessa tulee hyödyntää teknologiaa entistä tehokkaammin. Kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja pedagogiikkaan liittyvää osaamisen kehittämistä tulee olla kaikkien opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa. Lisäksi opiskelijan kotoutumisvaiheeseen tulee kiinnittää huomiota. Myös harjoittelupaikkojen henkilöstön kielelliseen ja kulttuuriseen koulutukseen ja ohjaustaitoihin tulee jatkossa kiinnittää enemmän huomiota.

Johtaminen on merkittävässä osassa monikulttuurisuuden ja kulttuurienvälisen osaamisen lisäämiseksi. Johdolla voidaan tarkoittaa paitsi koulun rehtoreita, mutta myös valtaapitäviä poliitikkoja. Teoreettisen tiedon, visioiden ja strategioiden lisäksi tarvitaan lisää kokemusta monikulttuurisessa oppimisympäristössä toimimisesta. Lisäksi oppilaitosten toimintakulttuurin tulee olla monimuotoisuutta ja monikielisyttä arvostavaa.

Tulevaisuudessa tarvitaan lisää tietoa siitä, miten Suomessa eriarvoisuus vähemmistöryhmien, maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön oppilaiden ja opiskelijoiden välillä kehittyi. Mielenkiintoista on tietää, minkälainen vaikutus sillä on, että joissakin peruskouluissa enemmistö oppilaista on maahanmuuttajataustaisia oppilaita verrattuna kouluihin, joissa enemmistö on kantaväestöä.

Lähteet

Altman, B.M., Lollar, D.J. & Rasch, E.K. 2014. The experience of environmental barriers among adults with disabilities: a national description. Teoksessa: Altman, B.M & Barnartt, S.N (toim.) Environmental context and disability. Bingley, UK: Emerald Publishing Limited. 33–53. Viitattu 1.4.2023. Saatavissa <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/reader.action?docID=1865242>

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Finlex. Viitattu 10.6.2023. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Antikainen, M., Paavola, H., Pirinen, T., Salonen, M., Tiusanen, M. & Wiman, S. 2015. Maahanmuuttajataustaisten oppijoiden muu oppimisen tuki. Pirinen, T. 2015. (toim.) Maahanmuuttajataustaiset oppijat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 17. 131–179. Viitattu 18.5.2023. Saatavissa https://karvi.fi/wp-content/uploads/2015/06/KARVI_1715.pdf

Holm, G. & Zilliacus, H. 2009/2012. Multicultural education and intercultural education: Is there a difference. Teoksessa: Talib, M-T., Loima, J., Paavola, H. & Patrikainen, S. (toim.) 2009/2012. Dialogs on diversity and global education. Frankfurt am Main: Peter Lang. 11–28. Viitattu 28.5.2023. Saatavissa <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=1056372>

Kuukka, K., Quakrim-Soivio, N., Pirinen, T., Tarnanen, M. & Tiusanen, M. 2015a. Maahanmuuttajataustaisten oppijoiden kielen oppimisen tuki. Pirinen, T. 2015. (toim.) Maahanmuuttajataustaiset oppijat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 17. 85–130. Viitattu 1.5.2023. Saatavissa https://karvi.fi/wp-content/uploads/2015/06/KARVI_1715.pdf

Kuukka, K., Quakrim-Soivio, N., Paavola, H. & Tarnanen, M. 2015b. Kulttuurisen monimuotoisuuden edistäminen ja kehittämistarpeet. Pirinen, T. 2015. (toim.) Maahanmuuttajataustaiset oppijat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 17. 181–199. Viitattu 21.5.2023. Saatavissa https://karvi.fi/wp-content/uploads/2015/06/KARVI_1715.pdf

LAB.fi. 2023a. Maahanmuuttajille suunnatun sairaanhoitajakoulutuksen valintakoe. Viitattu 10.6.2023. Saatavissa <https://lab.fi/fi/maahanmuuttajille-suunnatun-sairanhoitajakoulutuksen-valintakoe>

LAB.fi. 2023b. Valintakokeen yksilölliset järjestelyt. Viitattu 10.6.2023. Saatavissa <https://lab.fi/fi/valintakokeen-yksilolliset-jarjestelyt>

Lahdenperä, P. 2009/2012. How to develop an intercultural school: Experiences from Sweden. Teoksessa: Talib, M-T., Loima, J., Paavola, H. & Patrikainen, S. (toim.) 2009/2012. Dialogs on diversity and global education. Frankfurt am Main: Peter Lang. 107–122. Viitattu 28.5.2023. Saatavissa <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/detail.action?docID=1056372>

Mitchell, D. 2017. Diversities in education: effective ways to reach all learners. New York : Routledge. <https://www.taylorfrancis-com.ezproxy.jyu.fi/books/9781315684208>

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/ 2013. Finlex. Viitattu 12.3.2023. Saatavissa <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

Quakrim-Soivio, N. & Pirinen, T. 2015. Maahanmuuttajataustaiset oppijat koulutusta ohjaavissa suunnitelmissa. Pirinen, T. 2015. (toim.) Maahanmuuttajataustaiset oppijat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 17. 51–60. Viitattu 10.4.2023. Saatavissa https://karvi.fi/wp-content/uploads/2015/06/KARVI_1715.pdf

Pirinen, T. 2015. Maahanmuuttajataustaisten oppijoiden koulutuksen lähtökohtia. Pirinen, T. 2015. (toim.) Maahanmuuttajataustaiset oppijat suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 17. 39–46. Viitattu 7.4.2023. Saatavissa https://karvi.fi/wp-content/uploads/2015/06/KARVI_1715.pdf

Robey, K.L. 2014. Schelling's Checkerboard and computer simulations' predictions of spatila isolation of group homes for persons with disabilities. Teoksessa: Altman, B.M & Barnartt, S.N (toim.) Environmentela context and disability. Bingley, UK: Emerald Publishing Limited. 103–122. Viitattu 21.5.2023. Saatavissa <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/reader.action?docID=1865242>

Seekins, T., Rennie, B. & Hammond, J. 2014. Exploring the feasibility of using "Google Street View" to assess the accessibility of community environments: Developing definitions and observational protocol for image recognition and classification. Teoksessa: Altman, B.M & Barnartt, S.N (toim.) Environmentela context and disability. Bingley, UK: Emerald Publishing Limited. 123–139. Viitattu 27.5.2023. Saatavissa <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/reader.action?docID=1865242>

Seekins, T. & Hammond, J. 2014. Using a rapid scan to assess the need for a scoping review of the literature on the environment and disability. Teoksessa: Altman, B.M & Barnartt, S.N (toim.) Environmentela context and disability. Bingley, UK: Emerald Publishing Limited. 165–183. Viitattu 27.5.2023. Saatavissa <https://ebookcentral.proquest.com/lib/jyvaskyla-ebooks/reader.action?docID=1865242>

STM. 2015. SORA-lainsäädännön toimeenpano terveydenhuollossa. Ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2015:2. Viitattu 10.6.2023. Saatavissa <http://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-00-3562-4>

Suomen perustuslaki 731/1999. Finlex. Viitattu 12.3.2023. Saatavissa <https://finlex.fi/fi/laki/smur/1999/19990731>

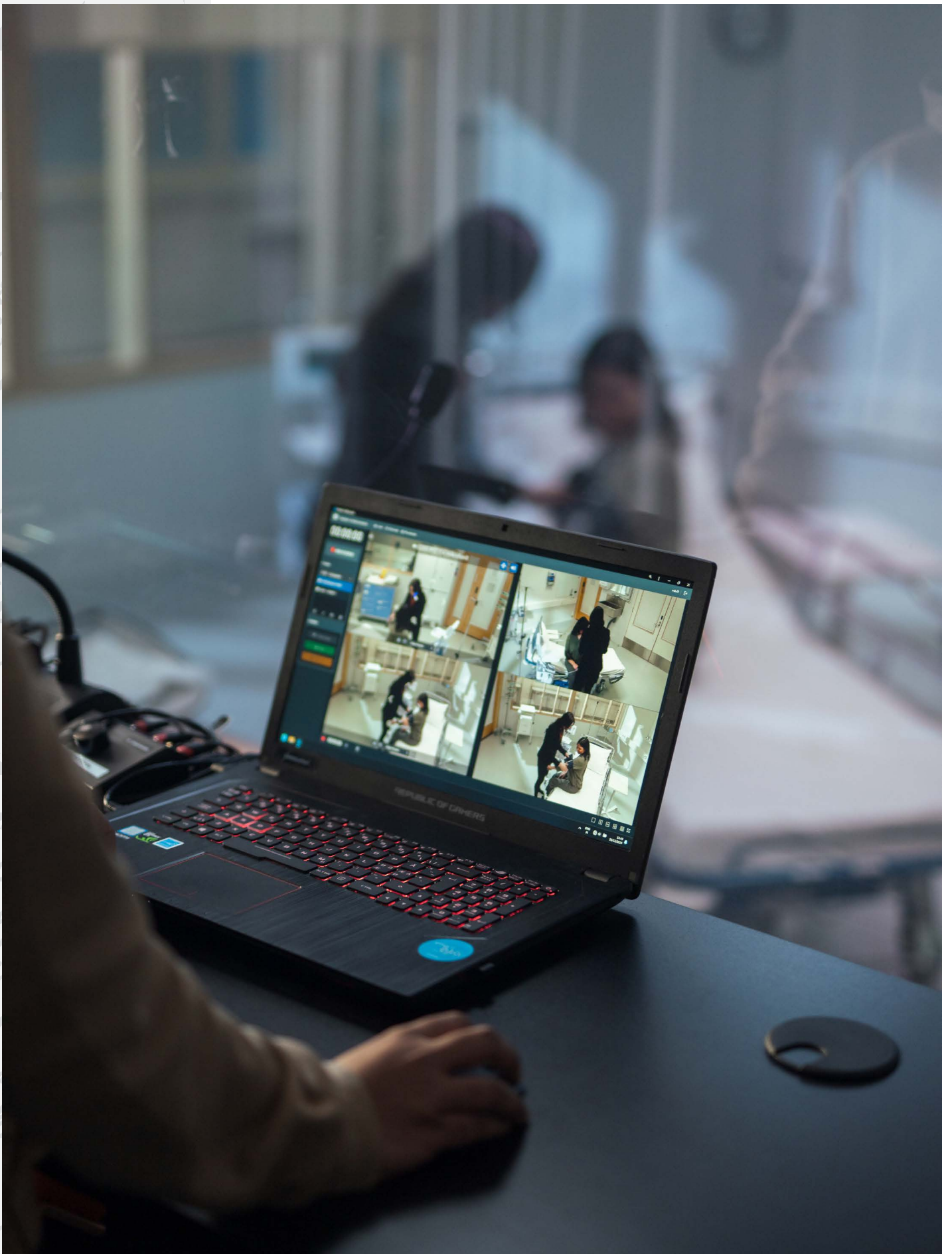
SuomiSanakirja.fi. 2022 <https://www.suomisanakirja.fi/>

Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2015. Maahanmuuttajaoppilaat ja perusopetuksen tuloksellisuus. Viitattu 10.6.2023. Saatavissa <https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/06/15103549/maahanmuuttajaoppilaat-perusopetuksen-tuloksellisuus.pdf>

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Finlex. Viitattu 12.3.2023. Saatavissa <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Ympäristöministeriö. 2018. Esteettömyys. Ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä. Viitattu 27.5.2023. Saatavissa https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Ohje_esteettomyys_2018-A2B183D6_3C10_40A3_AE1F_DB0898AAC3D8-137003.pdf-f/86e77f87-c19d-4139-f744-531b500b9a86/Ohje_esteettomyys_2018-A2B183D6_3C10_40A3_AE1F_DB0898AAC3D8-137003.pdf?t=1603260121408

Artikkelikuva: <https://pixabay.com/fi/photos/ihmi-set-tyt%C3%B6t-naiset-opiskelijat-2557396/>

Artikkeli on julkaistu alun perin LAB Pro -verkkolehdessä 15.1.2024. Saatavissa <https://www.la-bopen.fi/lab-pro/simulaatiot-lahden-kampuksella-valmistuvien-sairaanhoitajien-simulaatiopaiva/>

Simulaatiot Lahden kampuksella: Valmistuvien sairaanhoitajien simulaatiopäivä

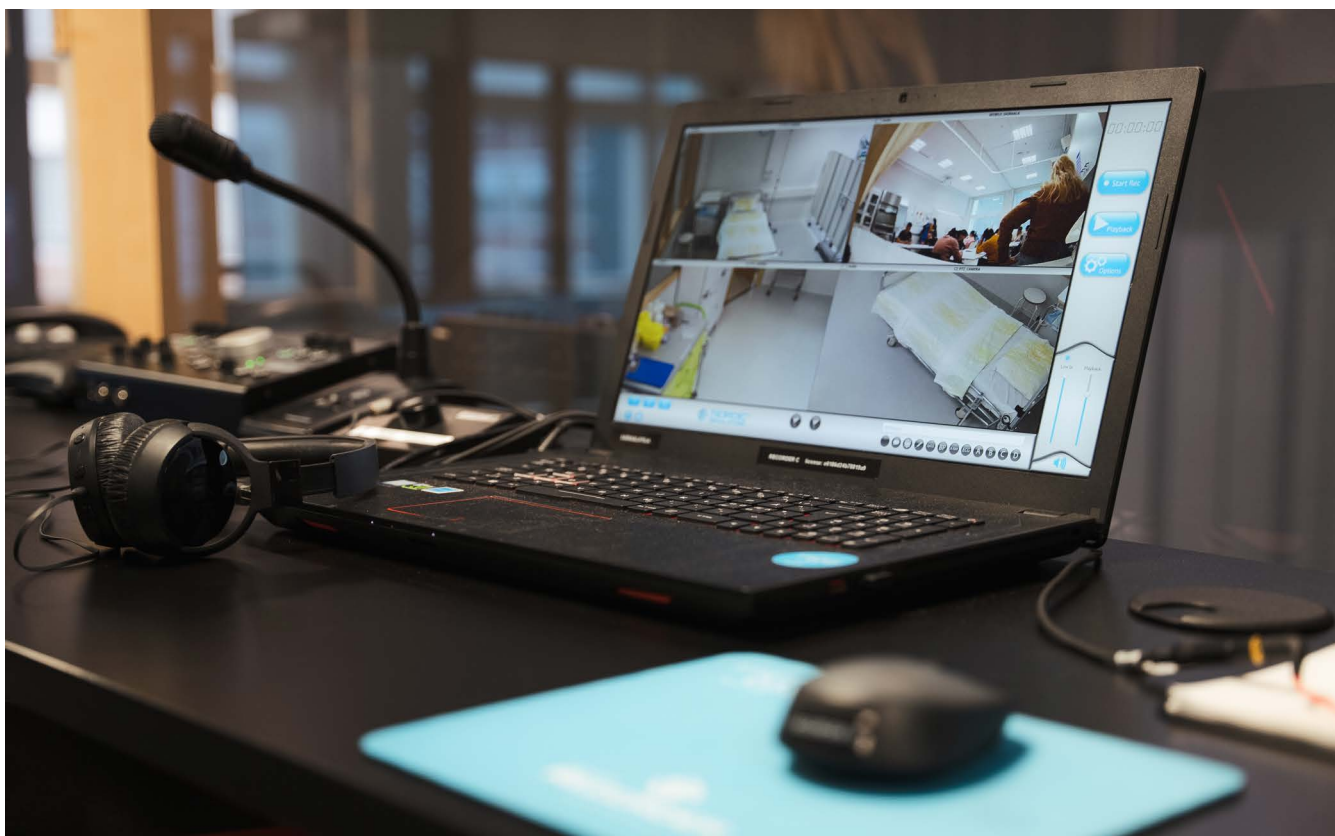
Loppuvaiheen opinnoissa sairaanhoitajaopiskelijat pääsevät vielä kerran ennen valmistumista sukeltamaan simulaation keinoin potilasturvalliseen toimintaympäristöön, missä niin sanotusti moka on lahja. Tässä artikkelissa tarkastellaan valmistuvien sairaanhoitajien simulaatiokonseptin ja skenaarioiden kehittämistä vastaamaan entistä paremmin tämän päivän työelämää. Kehittämisen suuntaa ohjasivat vahvasti opiskelijoilta ja työelämän asiantuntijoilta kerätty palaute. Uudet skenaariot ja konsepti otetaan käyttöön kevään 2024 aikana, tarjoten valmistuville sairaanhoitajille ajankohtaisia oppimiskokemuksia ja keskustelualustoja ammatillisen kasvun tueksi.

Lahden ammattikorkeakoulussa 2014 otettiin käyttöön valmistuvien sairaanhoitajien simulaatiot, joiden tavoitteena oli tarjota loppuvaiheen opiskelijoille reaali maailman oppimiskokemus sairaanhoitajan työpäivästä (Kivinen & Karjalainen 2016). Simulaatiot ovat osa sairaanhoitajaopiskelijoiden loppuvaiheen opintoja LAB-ammattikorkeakoulussa (LAB 2024). Kuluneiden vuosien aikana simulaatioiden konsepti ja ydinajatus ovat pysyneet samana, mutta simulaatioskenaariot ovat vaihtuneet. Simulaatioiden on tarkoitus toimia keskustelualustana valmistuville opiskelijoille, pohtia sairaanhoitajalta edellytettävää osaamista ja sitä, millaiseen tietoon valmistuvat ammattilaiset perustavat oman toimintansa. (Kivinen & Karjalainen 2016.) Simulaatioissa on käytetty vuosien varrella kokemusasiantuntijoita simu-

laatiopotilaina, kokemukset ovat olleet vahvan positiivisia.

Loppuvuodesta 2022 valmistuvien sairaanhoitajien simulaatioita päätettiin jälleen tarkastella. Samat skenaariot olivat tuohon mennessä olleet käytössä noin viisi vuotta. Kehittämissuunnitelma lähti liikkeelle olemassa olevan konseptin ja skenaarioiden toimivuuden arvioinnilla. Kysymyksenä oli, vastaavatko nykyiset ennakotehtävät ja skenaariot tämän päivän sairaanhoitajan normipäivää. Lisäksi haluttiin tarkastella simulaatiotilojen ja henkilöstön käyttöä toiminnallisella tasolla.

Syksyn 2023 aikana simulaatioista kerättiin opiskelijapalautetta webropol-kyselyllä. Opiskelijapalautteista nousi selkeästi positiivisena seikkana kokemusasiantuntijan käyttö, ja hä-

nen tuoma syvyys simulaation oppimiskeskusteluun. Mukaan haluttiin myös vahvasti työelämän asiantuntijuutta ja tarkasteluvaiheeseen saatiinkin mukaan Päijät-Soten hoitotyöpalveluyksikön ja Akuutti24-tulosalueen henkilöstöä. Työelämäasiantuntijoiden palautteissa korostui sairaanhoitajan ei-teknisten taitojen osaaminen: potilaan kohtaaminen, potilaan tilan arviointi, päätöksenteko ja reagointi muuttuviin tilanteisiin.

Uudistettu konsepti ja skenaariot

Uusia skenaarioita rakennettiin vuoden 2023 loppupuoliskolla. Yksi skenaario otettiin myös testaukseen ennen joulua. Skenaario sijoittuu kotisairaalaan toimintaympäristöön ja tuo siten uudenlaista näkökulmaa valmistuvien sairaanhoitajien oppimiskeskusteluun. Kun hoitotyötä tehdäänkin potilaan kotona, korostuvat perusasioiden lisäksi mm. työturvallisuusseikat. Työturvallisuusaiheen tuominen keskusteluun on erittäin ajankohtainen. Sosiaali- ja terveysalan tyypillisiä työturvallisuuden kuormitustekijöitä ovat mm. väkivallan uhka, epätyypilliset työajat, hankalat työasennot ja haastavat asiakastilanteet (Työturvallisuuskeskus 2024).

Uusi konsepti ja skenaariot otetaan käyttöön kevään 2024 aikana. Simulaatiopäivä kestää 8 h ja alkaa aamulla tutustumiskierroksella. Alkuun on myös varattu hetki Päijät-Hämeen hyvinvointialueen rekrytointitiimille. Rekrytointitiimin mukana opiskelijoille esittäytyy aina myös joku Päijät-Soten työelämälähteiläistä. Kiinteän työelämäkontaktin tarkoitus on tuoda tuore tuulahdus kentältä ja tavallaan toivottaa tulevat ammattilaiset tervetulleiksi työelämään. Aamu jatkuu skenaario-orientaatiolla ja tiloihin, sekä käytettävään välineistöön mm. simulaattoriin tutustumisella.

Päivän skenaariot viedään läpi kolmen opettajan, kahden kokemusasiantuntijan ja simulaatio-ohjaajan voimin. Resurssointi mahdollistaa sen, että skenaariot pyörivät samanaikaisesti kolmessa eri simulaatiotilassa ja jokainen opiskelija saa oppimiskokemuksen kolmesta erilaisesta potilasskenaariosta. Tavoitteena on, että opiskelija pääsee toimimaan sairaanhoitajana vähintään kahdessa skenaariossa päivän aikana. Kahdessa skenaariossa potilaan näkökulmaa tuovat esiin kokemusasiantuntijat. Kokemusasiantuntijoiden on tarkoitus lisätä

tulevien sairaanhoidon ammattilaisten potilaan ja asiakkaan kohtaamisvalmiuksia tuoden kokemustietoa ja ymmärrystä potilaan roolista (THL 2024). Kolmannessa skenaariossa käytetään potilassimulaattoria. Potilassimulaattoria hyödynnetään yleisesti, kun skenaariossa on mukana potilaaseen kajoavia toimenpiteitä.

Päivä käsittää siis yhteensä kolme potilasskenaariota ja se kestää kokonaisuudessaan kahdeksan tuntia. Skenaariot ovat erilaisia, mutta niistä jokaisesta nousee vähintään kolme yhtenevää oppimisen teemaa. Keskeiset teemat ovat potilaan ja omaisen kohtaaminen, turvallinen lääkehoito ja CRM. Teemat peilaavat omalta osaltaan yhtä sairaanhoitajan osaamisvaatimusten keskeisintä osa-aluetta: potilas- ja asiakasturvallisuutta (Kajander-Unkuri ym. 2020). Crew Resource management on kattokäsité viestintärutiineille, toiminnan suunnittelulle, tilannekuvan ylläpidolle ja tehtävien jakamiselle, joiden avulla hoitotiimistä saadaan ulos paras mahdollinen tieto, taito ja työvoima. CRM-tavoitteena on vähentää inhimillisten virheitä ja parantaa tehokkuutta. (Seppälä 2015.)

Simulaatiopäivän tavoitteena on tarjota valmistuville sairaanhoitajille keskustelufoorumi ammatillisen kasvun tueksi loppuvaiheen opintoihin ja valmistumisen jälkeen. Simulaatiopäivän lopuksi opiskelijat haastetaan vielä kertomaan päivän aikana nousseita ajatuksia ja oppeja, sekä peilaamaan niitä omaan ammatilliseen identiteettiin. Hienointa on se, että simulaatiopäivän oivallukset palvelevat tulevaa sairaanhoitajaa hänen ammatillisessa kasvussaan läpi työuran.

Valmistuvien sairaanhoitajien simulaatiopäivää tullaan jatkossakin arvioimaan ja kehittämään tiiviissä yhteistyössä opiskelijoiden sekä työelämänasiantuntijoiden kanssa. Tulevaisuuden skenaariot voisivat sisältää elementtejä liittyen etäsairaanhoitoon ja terveysteknologiaan. On kuitenkin muistettava, että oppimisen teeman kivijalka on harjoitella vuorovaikutusta ihmiseltä ihmiselle.

Lähteet

Kajander-Unkuri, S., Melender, H.-L., Kanerva, A.-M., Korhonen, T., Suikkanen, A. & Silén-Lipponen, M. 2020. Sairaanhoitajan osaamisvaatimukset – suomalainen koulutus 2020-luvulle. Osaamisen ja arvioinnin yhtenäistäminen sairaanhoitajakoulutuksessa – yleSH arviointi -hanke. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja 5/2020. Viitattu 8.1.2024. Saatavissa Sairaanhoitajan osaamisvaatimukset – suomalainen koulutus 2020-luvulle – Theseus

Kilpinen, F. 2023. Millainen osaaminen sairaanhoitajalta vaaditaan vuonna 2023? LAB Focus. Viitattu 8.1.2024. Saatavissa <https://blogit.lab.fi/labfocus/millainen-osaaminen-sairaanhoitajalta-vaaditaan-vuonna-2023/>

Kivinen, E. & Karjalainen, J. 2016. Valmistuvien sairaanhoitajien simulaatioharjoitus – akuuttien harvinaisten tilanteiden harjoittelua vai sairaanhoitajan normipäivä? Teoksessa Tienhaara, O. & Poikela, P. (toim.) Helmiä hoitotyön simulaatioissa. Lapin ammattikorkeakoulu. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja sarja B. Raportit ja selvitykset 18/2016. 55-64. Viitattu 8.1.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-147-4>

LAB. 2024. Opinto-opas. Viitattu 10.1.2024. Saatavissa <https://lab.fi/fi/opinto-opas>

Seppälä, J. 2015. Potilasturvallisuutta korostava toimintamalli ensihoidonopetuksessa. Teoksessa Kiri, O., Huovi, T. & Malvela, P. (toim.). Learning Garden 2 : Pedagogiikan uutta kasvua. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Nro 6 7. 75-81. Viitattu 8.1.2024. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-306-128-6>

THL. 2024. Osallisuuden edistäminen. Kokemusosaaminen. Viitattu 12.1.2024. Saatavissa <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/osallisuutta-edistava-hallintomalli-tukee-osallisuustyon-johtamista/kokemusosaaminen>

Työturvallisuuskeskus. 2024. Sosiaali- ja terveysala. Työturvallisuus ja työterveys sosiaali- ja terveysalalla. Viitattu 9.1.2024. Saatavissa <https://ttk.fi/tyoturvallisuus/toimialakohtaista-tietoa/sosiaali-ja-terveysala/>

utkshoi-

mon
liik
du
aino
on p
n.
ore
in
Teu
ime
teru
war
vati
su
ka
kon.
au
ski

mpas -
kan
linen
räksi.

Artikkeli on julkaistu alun perin LAB Pro -verkkojlehdessä 28.4.2025. Saatavissa <https://www.la-bopen.fi/lab-pro/kansainvalisen-yhteistyon-kehittaminen-hoitotyon-koulutusohjelmassa/>

Kansainvälisen yhteistyön kehittäminen hoitotyön koulutusohjelmassa

Kansainvälinen yhteistyö hoitotyön opettajien keskuudessa on tärkeää globalisoituvassa maailmassa. Tämä yhteistyö tarjoaa monia mahdollisuuksia tietojen ja taitojen jakamiseen, kulttuurienvälisen ymmärryksen edistämiseen, tutkimusyhteistyöhön ja verkostoitumiseen mutta siihen liittyy myös haasteita, jotka on otettava huomioon. Tässä artikkelissa tarkastellaan näitä mahdollisuuksia ja haasteita sekä kerrotaan kahden, LAB-ammattikorkean

Yhteistyön tarjoamien mahdollisuuksien lisäksi on kuitenkin tärkeää tunnistaa ja ratkaista siihen liittyvät haasteet kuten kieli, eriävät opetussuunnitelmat, aikavyöhykkeiden ja aikataulujen yhteensovittaminen sekä rahoituksen ja resurssien löytäminen. Erasmus+ -ohjelman avulla kansainvälinen yhteistyö voi tuottaa merkittäviä tuloksia ja edistää hoitotyön koulutuksen ja tutkimuksen kehitystä globaalisti. (Erasmus+ 2025)

Tiivis yhteistyö avainasemassa

Kansainvälinen yhteistyö mahdollistaa hoitotyön opettajien tietojen ja taitojen jakamisen yli rajojen, joka voi johtaa uusien opetusmenetelmien ja parhaiden käytäntöjen omaksumiseen, mikä parantaa hoitotyön koulutuksen laatua. Kansainvälinen yhteistyö tarjoaa mahdollisuuden verkostoitua muiden alan ammattilaisten kanssa. Tämä voi johtaa pitkäaikaisiin ammatillisiin suhteisiin ja yhteistyöhön, joka hyödyttää kaikkia osapuolia.

Hoitotyön opettajat, Mervi Hietanen ja Katja Kylliäinen, ovat tehneet pitkään yhteistyötä kollegoidensa kanssa Itävallasta (University of St.Pölten). Heidän kokemuksensa mukaan onnistunut yhteistyö vaatii pitkäjänteisyyttä, sitoutumista ja luottamusta. Yhteistyö on ollut hankekirjoittamista sekä yhteisen opintojakson suunnittelua. Mukana on ollut myös muita ammattikorkeakouluja Euroopasta. Osa yhteistyökumppaneista ei ole kuitenkaan jäänyt verkostoon aktiivisena jäsenenä; juuri sen vuoksi, ettei ehkä riittävää sitoutumista ja osallistumista ole ollut. Hyvä ja toimiva yhteistyö vaatii jatkuvaa yhteydenpitoa sekä etänä että mieluiten myös livetapaamisia. Tuolloin syntyy yhteistyölle merkittävä luottamuksen ilmapiiri.

Opiskelijoiden kansainvälisyyden lisääminen

Yhteinen, kansainvälinen opintojakso lisää hoitotyön opiskelijoiden mahdollisuuksia kehittyä kansainvälisessä ympäristössä. Täten heillä

on valmiuksia jatkaa tällaista toimintaa myös valmistumisen jälkeen. Sairaanhoidajille on olemassa erilaisia kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia, joiden avulla he voivat kommunikoida oman alansa ammattilaisten kanssa. Suomessa sairaanhoidajaliitto on jäsenenä kansainvälisessä sairaanhoidajaliitossa ICN:ssä, jota kautta jaetaan tietoa ja hyviä käytänteitä. (Sairaanhoitajat 2025)

LAB-ammattikorkeakoulun, hoitotyön koulutusohjelmaan on suunnitella Erasmusrahoitteinen, lyhyen liikkuvuuden ohjelman mukainen vaihto-ohjelma BIP (Blended Intensive Learning Program) vuodelle 2025. Yhteistyössä kehitetään opintojaksoa, johon sisältyy sekä teoriaopetusta että viikon pituinen vaihto järjestäjäorganisaatiomaassa.

Mukana on kolme partnerikoulua ja tavoitteena on lisätä opiskelijoiden ammatillista sekä kansainvälisyysosaamista. Samalla hoitotyön opettajat pystyvät tiivistämään yhteistyötä ja jakamaan kokemuksia ja pedagogista osaamistaan. Erityisesti verkkopedagogiikan ja teknologian kehittyminen on keskiössä tässä yhteistyössä. Opiskelijoiden haasteena tulee varmasti olemaan yhteisen kielen puute. Myös Glenin (2024) mukaan kieli voi tuoda haasteita oppimiselle ja kommunikaatiolle, mutta olemassa olevat online-käännösohjelmat ovat jo melko hyvätasoisia ja yleisesti, sairaanhoidajien ammatillinen ns. tunnekieli on universaalia.

Opetusvaihto; yhteistyön tiivistämistä

Mitä Erasmus+ -opetusvaihto todellisuudessa on, siitä seuraavaksi lyhyt kuvaus. Osallistuimme Itävallassa St. Pöltenin ammattikorkeakoulun järjestämälle kansainväliselle viikolle, marraskuussa 2024, jonka teemana oli Connecting Europe. Viikon aikana järjestettiin erilaisia työpajoja ja osallistujille mahdollisuus osallistua viikon aikana keskusteluihin ja verkostoitua toisten osallistujien kanssa. Tavoitteena oli päästä

tutustumaan St. Pöltenin hoitotyön opettajien opetukseen ja uusiin simulaatiotiloihin, jotka olivat avautuneet edellisen käyntimme jälkeen.

Opetusvaihdossa suunnitellaan ennen vaihtoa opetuksen sisältö, joka vastaisi vaihtoon lähtevän opettajan opetusosaamista. Opetus on yhteisopetusta, jolloin vuoropuhelu kollegan kanssa mahdollistuu ja kielimuuri opiskelijoiden kanssa jäisi hyvin pieneksi.

Harjoituksia potilastapausten avulla

Opetuksemme oli pienryhmissä toteutettavaa potilastilanteiden arviointia: potilaan perustutkimista drABCDEf mukaan ja raportointia ISBAR työväliseen avulla. Työpajan alussa korostimme opiskelijoille, ettemme ole arvioimassa heidän suoritustaan vaan syventämässä heidän osaamistaan. Kielimuurista (potilas caset olivat saksaksi) johtuen, he kertoivat pienryhmissä arvioimansa potilastapaukset meille loppuksi ISBARn mukaan englannin kielellä.

Sairaanhoitajakoulutuksen aikana opiskelijat perehdytetään tulkitsemaan asiakkaan non-verbaalisesta viestintää. Kun yhteistä vahvaa kieltä ei ole, löytyy uusia tapoja luoda luottamus ja kommunikaatio asiakkaan ja hoitajan välille (Eunju 2023). Tätä opiskelijat pääsivät harjoittelemaan meidän kanssamme, kun antoivat pienryhmissä potilasraportin.

Potilaan tilanarvion toteutumista harjoituksen aikana pystyimme hyvin seuraamaan, vaikka emme saksaa kovin hyvin ymmärtäneetkään. Potilaan tutkimisen ja haastattelun prosessia voi seurata non-verbaalisestikin ja saada käsityksen millä tasolla tai tekikö ryhmä kaikki vaadittavat mittaukset, joita olettaisimme potilastapaukseen kuuluneen. Potilastapaukset olivat hyvinkin vaativia ja monisyisiä. Pienryhmistä joku opiskelijoista esitti asiakasta ja toiset opiskelijoista heittäytyivät hyvin potilastilanteen rooliin, ja tahtomattaankin loivat pientä painetta tilannetta arvioiville.

Sairaanhoitajaopiskelijoiden simulaatioharjoitteluissa kokemaa paineen tunnetta ja jännitystä on pyritty tutkimaan erilaisissa pienehköissä tutkimuksissa (Mano 2019). Tutkimusten avulla on pyritty selvittämään millä harjoituksen suunnittelun keinoin voisi opiskelijoiden kokemaa jännitystä ja stressiä lieventää. Osaltamme vierailevina opettajina pyrimme tekemään tilanteesta mahdollisemman rennon ja meitä helposti lähestyttävän, vahvistimme opiskelijoiden omaa osaamista sillä, että he saivat tukea meitä potilastapausten ymmärtämisessä ja kertoessa, miten tilanteen hoitaisivat. Tämä tuntui loppupalautteen perusteella toimineen ja opiskelijat kokivat tunteen rentona ja omaa osaamista vahvistavana.

Lähteet

Erasmus + yhteistyöhankkeet. Viitattu 5.2.2025. Saatavissa <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/fi/opportunities/opportunities-for-organisations/cooperation-among-organisations-and-institutions/partnerships-for-cooperation>

Mano L.Y., Mazzo A., Neto J.R., Meska M.H., Giancristofaro G.T., Ueyama J., Júnior G.A. Using emotion recognition to assess simulation-based learning. *Nurse Educ. Pract.* 2019;36:13–19. doi: 10.1016/j.nepr.2019.02.017. Viitattu 4.12.2024. Saatavissa <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30831482/>

Eunju J., Hyunju K., Kunyoung L., Seun L., Eui L. Analysis of Nursing Students' Nonverbal Communication Patterns during Simulation Practice: A Pilot Study. *Healthcare (Basel)*. 2023 Aug 18;11(16):2335. doi: 10.3390/healthcare11162335 Viitattu 4.12.2024. Saatavissa <https://www.mdpi.com/2227-9032/11/16/2335>

Sairaanhoitajat. 2025. Sairaanhoitajien oma ammatillinen yhteisö. Viitattu 7.4.2025. Saatavissa <https://sairaanhoitajat.fi/>

TKIO-toiminnan merkitys ammattikorkeakoulun opetuksessa ja työelämävalmiuksissa

Ajankohtainen ja paljon puhuttava TKIO-toiminta tuo ajankohtaista tutkimus- ja kehittämistietoa suoraan opetukseen ja sillä voi olla merkitystä opiskelijoiden valmiuksiin työelämässä. TKI:n ja opetuksen integroinnissa on hyvä pohtia millaiset pedagogiset lähtökohdat ja menetelmät tukevat parhaiten TKI-toiminnan hyödyntämistä sekä sitä, mitkä ovat opiskelijalle asetetut oppimisen tavoitteet TKI-toimintaan mukaan osallistuessa. Ammattikorkeakoulut TKI:n ja opetuksen integroinnissa

Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan ja opetuksen integraatio, joka yhdistää kaksi ammattikoreakoululain (2014/932) ohjaamaa ammattikorkeakouluille asetettua tehtävää, on ammattikorkeakoulujen kehittämistä vaativa toimintatapa. TKI-toiminnan ja opetuksen integroinnilla (TKIO) voidaan vaikuttaa työelämäyhteistyön vaatimuksiin, sekä alueelliseen kehittämiseen. Näiden toimintojen yhdistämisessä on ollut haasteita, ja TKIO-toiminnan määrittelyssä on ollut monenlaisia eri merkityksiä. TKIO voi vastata työelämän osaajapulan

ja osaamisvajeen tarpeisiin, mutta sillä voidaan myös tukea opiskelijaa kehittymään tutkimuskehittämisen- ja innovaatiotaidoissa. (Kilja ym. 2024, 2, 8.)

Pedagogiset menetelmät TKIO-toimintaan

TKI-toiminnan integroiminen opetukseen vaatii käytettävien pedagogisten menetelmien pohtimista, jotta integroinnista saadaan hyödyllistä niin TKI-toiminnan, kuin koulutuksenkin näkökulmasta. LAB-ammattikorkeakoulun Hyvinvointiyksikön hoitotyön koulutuksen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiomenetelmien opetus integroitiin LAB WellTechin teknologiainnovaatioihin perehtymiseen. Maahanmuuttajataustaisille suunnatun sairaanhoitajakoulutuksen kehittämisen ja innovoinnin opetuksessa hyödynnettiin LA-Bissa pilotoitavan Opi ja Kehitä -työelämäpedagogista mallia. Koulutuksen tutkimuksen ja kehittämisen opintojaksolla on aiemmin ollut jo käytössä teoreettisen tiedon soveltaminen tekemällä oppimiseen, sillä sen on katsottu tukevan maahanmuuttajataustaisen opiskelijan kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä (Romakkaniemi & Tallbacka 2024). Opi & Kehitä -mallin toimintaperiaatteet tuke-

vat tekemällä oppimisen pedagogiikkaa, sillä tässä työelämäpedagogisessa toimintamallissa on kehitetty Kolbin (1984) kokemuksellisen oppimisenäkömyksen periaatteita teorian tiedon, kokemuksen ja käytännön tiedon yhdistäväksi oppimismenetelmäksi (Tiittanen & Lettojärvi 2024).

Hoitotyön koulutuksen opiskelijaryhmälle opetettiin ensin teoriaperustaisesti kehittämisen prosessit sekä innovoinnin perusteita. Työelämän aktiivisen kehittämisen osaaminen vaatii opiskelijalta osaamista innovaatio toiminnan yhdistämisestä tutkivaan kehittämiseen. Opintojaksolla nähtiin tärkeäksi ymmärtää innovaatio ekosysteemien merkitys hoitotyön näkökulmasta ja tämän vuoksi osaamista haluttiin syventää erityisesti terveysteknologian innovaatioihin ja niiden kehittämisprosesseihin. Teoriaoppimisen tueksi opiskelijoiden tehtäväksi tuli vierailulla LAB WellTechin teknologiesitelypäivässä, jossa opiskelijat valitsivat kolme kiinnostavaa teknologiainnovaatiota. Innovaatioista tuli kirjoittaa raportti, jossa opiskelijan piti pohtia muun muassa valitun teknologian käytettävyyttä hoitotyössä, sen potentiaalia parantaa hyvinvointia, sekä sitä miten tekno-

logia voitaisiin integroida terveys- ja hyvinvointipalveluihin. Raporteissaan opiskelijat olivat pystyneet kriittisesti arvioimaan teknologiainnovaatioiden käytettävyyttä terveydenhuoltopalveluissa, sekä sitä millaista kehittämistä tulisi tehdä, jotta näiden innovaatioiden kehittäminen olisi vastuullista ja kestävästä terveydenhuollon näkökulmasta.

Tutkivaa oppimista opinnäytetyöyhteistyössä

Opinnäytetyön yhteistyöllä integroitiin tutkimusopetusta ja LAB WellTechin palveluna myytävän liikeanalyysin (LAB WellTech 2024) kehittämistä hoitotyön fyysisen ergonomian tutkimisen ja työkuormituksen helpottamisen tarpeisiin. Opinnäytetyö tilattiin selvittämään sitä, miten liikeanalyysillä voidaan tutkia potilassiirtojen kuormitusta siirtoja suorittavalle hoitajalle.

Fysioterapian koulutusohjelman opiskelijat suorittivat liikeanalyysimittauksia hoitotyön koulutusohjelman opiskelijoille simuloituissa potilassiirtotilanteissa. Hetkessä simuloitu ja niin sanottu Bedside-simulaatio mahdollistaa hoitotyön menetelmien oppimisen hienosää-

töä välittömästi hoitotyön suorituksen aikana (Hetzl Campbell & Daley 2013). Hoitotyön opettajan rooli on tarkistaa, että potilassiirto sujuu näyttöön perustuvan tiedon mukaisesti potilaan turvallisuus huomioiden. Fysioterapeuttiopiskelijat saivat simuloituista potilassiirtotilanteista erinomaista harjoitusta hoitotyön ergonomian huomioimisesta ja oikeiden siirtotekniikoiden ohjaamisesta hoitajalle. Liikkeenanalyysin mittausmenetelmät tukivat molempien koulutusohjelmien opiskelijoiden tutkimusmenetelmien oppimistavoitteita. Tutkiva oppiminen pedagogisena lähestymistapana korostaa opiskelijan omaa roolia tiedon rakentajana ja kannustaa häntä kriittiseen ajatteluun ja itsenäiseen tutkimukseen (Heikkinen & Sivonen 2021). Yhdessä toteutettu kahden eri koulutusohjelman asiantuntijuutta vaativa tutkimuksellinen harjoitus tuki opiskelijaa havaitsemaan konkreettisesti tutkimusmenetelmien teorian hyödyntämistä mittaamistilanteessa, sekä asioiden välisten erojen löytämistä. Osallistuvista opiskelijoista jokainen oli opinnoissaan samassa vaiheessa, jolloin oppimisen tavoitteet oli helposti konkretisoitavissa ryhmälle samankaltaisiksi.

Hoitotyön koulutusohjelman opiskelijoista oli osa suorittanut LAB WellTechin innovaatioteknologioihin perehtymiseen liittyvän tehtävän ennen liikkeenanalyysimittauspäivää. Heidän oppimisprosessinsa kulki jatkumona aina tutkimus-, kehittämis- ja innovointiprosessien teoriaopinnoista konkreettiseen innovaatioon tutustumisen kautta lopulta innovaation tutkimukselliseen hyödyntämiseen ja sen konkreettiseen testaamiseen tutkimuksellisessa menetelmässä.

Jatkossa tutkivan oppimisen menetelmää tulee kehittää vielä interaktiivisemmaksi, jossa eri opiskelijaryhmien vuorovaikutusta keskenään pyritään fasilitoimaan. Opiskelijoiden keskittyminen pitkälle opinnoissaan edenneellä opiskelijallakin menee helposti oman suorittamisen tarkkailuun, jolloin vaaditaan opettajilta erilaisia pedagogisia tapoja yhteisen keskustelun ja oivallusten synnyttämiseen. Monialainen

oppiminen ja innovaatioiden kehittäminen on taitolaji, jossa on erityisen tärkeää osata tunnistaa sekä omat että moniammatillisen tiimin vahvuusalueet. Tämän ymmärtäminen kantaa pitkälle työelämään siirryttäessä ja sillä on mahdollista saavuttaa sellaisia uusia innovaatioita, jotka muuten jäisivät helposti syntymättä.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Finlex. Viitattu 8.4.2025. Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2014/20140932>

Heikkinen, K. & Sivonen, A. 2021. Kehitä ja kehity – PDSA-syklin mukainen jatkuva kehittäminen toteutuneissa oppimisprojekteissa. eSignals Research. 2 (1). Viitattu 10.4.2025. Saatavissa <https://esignals.fi/research/2021/06/24/kehita-ja-kehity-pdsa-syklin-mukainen-jatkuva-kehittaminen-toteutuneissa-oppimisprojekteissa/>

Hetzl Campbell, S. & Daley K. M. 2013. Simulation-focused pedagogy for nursing education. Teoksessa Hetzel Campbell, S., Daley K.M. (toim.): Simulation scenarios for nursing educators. Making It Real. Second Edition. New York: Springer Publishing Company.

Kilja, P., Korento, K., Laitinen-Väänänen, S., Alanko-Turunen, M., Tapani, M., Vähäsantanen, K. & Kanninen, S. 2024. Ammattikorkeakoulujen TKI-työn ja opetuksen integrointi – yhdessä enemmän TKIO. Oamk Journal 108. Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 10.4.2025. Saatavissa <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2024112696735>

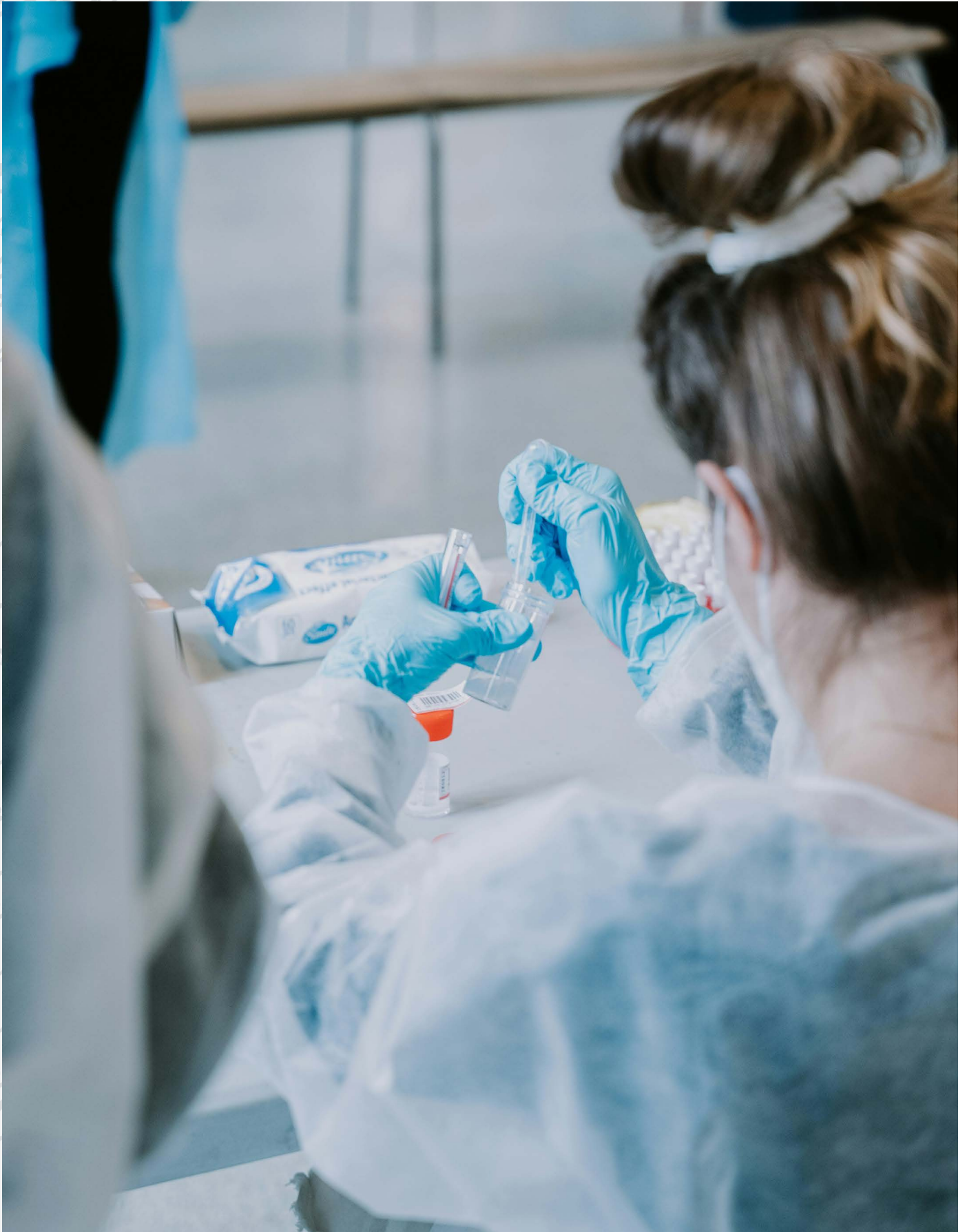
Kolb D.A. 1984. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and

Development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. Viitattu 10.4.2025. Saatavissa https://www.fullerton.edu/cice/_resources/pdfs/sl_documents/Experiential%20Learning%20-%20Experience%20As%20The%20Source%20Of%20Learning%20and%20Development.pdf

LAB WellTech. 2024. Liikkeenanalyysi. Viitattu 10.4.2025. Saatavissa <https://www.labwelltech.fi/palvelut/hyvinvoinnin-data/liikkeenanalyysi/>

Romakkaniemi, A. & Tallbacka, M-B. 2024. Toiminnalliset opetusmenetelmät tutkimus- ja kehittämismenetelmien opetuksessa. LAB Pro. Viitattu 10.4.2025 Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-pro/toiminnalliset-opetusmenetelmat-tutkimus-ja-kehittamismenetelmien-opetuksessa/>

Tiittanen, H. & Lettojärvi H. 2024. Työelämläheisen pedagogiikan kehittäminen vastaamaan työelämän ja ammattikorkeakoulun tavoitteita. LAB RDI Journal. Viitattu 10.4.2025. Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-rdi-journal/tyoelamalahaisen-pedagogiikan-kehittaminen-vastaamaan-tyoelaman-ja-ammattikorkeakoulun-tavoitteita/>

Artikkeli on julkaistu alun perin LAB Pro -verkkolehdessä 9.5.2025. Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-pro/klinikkaopettaja-oppimisen-tukena-sairaanhoitajaopiskelijoiden-tyoharjoittelussa/>

Klinikkaopettaja oppimisen tukena sairaanhoitaja-opiskelijoiden työharjoittelussa

LAB-ammattikorkeakoulun klinikkaopettaja -toimintamallissa harjoittelua ohjaava opettaja jalkautuu harjoitteluyksikköön ohjaamaan opiskelijoita ja seuraamaan heidän työskentelyään. Opiskelijat ovat kokeneet tutun klinikkaopettajan tukevan heidän tavoitteellista oppimistaan sekä ammatillista kasvua.

Ohjattu harjoittelu on tärkeä osa sairaanhoitajakoulutusta

Ammattipätevyysdirektiivin (2005/36/EY) mukaan sairaanhoitajan koulutuksesta tulee olla vähintään puolet kliinistä harjoittelua, joka tapahtuu terveydenhuollon yksiköissä sairaanhoitajan ja opettajan ohjauksessa. LAB-ammattikorkeakoulun tarjoama sairaanhoitajan (AMK) tutkinnon laajuus on 210 opintopistettä, josta 90 opintopistettä on kliinistä harjoittelua. Tästä 90 opintopisteestä 75 opintopistettä suoritetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteissä aidoissa potilas- ja asiakaskontakteissa. (Opintopolku.) Koska sairaanhoitajan tutkinnosta lähes puolet on kliinistä harjoittelua, korostuu myös opiskelijaohjauksen merkitys oppimisprosessissa.

Opetushallitus (2023) on määritellyt hyvän ohjauksen kriteerit, jotka on suunnattu perusopetukseen ja toiselle asteelle, mutta suosituksia voi soveltaa mainiosti myös korkeakoulutuk-

seen, etenkin ammatillisen kasvun näkökulmasta. Onnistuneen ohjauksen myötä opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan sekä kehittämään osaamistaan tavoitteellisesti. Nykyisessä työelämässä korostuvat erityisesti hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, resilienssi sekä kyky ennakoida tulevaisuudessa tarvittavia taitoja ja kehittää omaa osaamistaan läpi työuran.

LAB-ammattikorkeakoulussa opiskelija saa monipuolista ohjausta koko opintopolkunsa ajan opintojen eri vaiheissa usealta eri opettajalta. Harjoittelun ohjaus on yksi suuri kokonaisuus, joka toteutetaan koko opettajatiimin yhteistyönä. Ohjaavalta opettajalta vaaditaan kykyä tunnistaa opiskelijan aikaisempaa osaamista, harjoitteluyksikössä vaadittavia osaamis- ja kehittymistarpeita sekä taitoa ohjata opiskelijaa voimavaralähtöisesti kohti hänen henkilökohtaisia osaamistavoitteitaan.

Klinikkaopettaja -toimintamalli Päijät-Hämeen keskussairaalan VOO-harjoitteluissa

LAB-ammattikorkeakoulussa aloitettiin vuoden 2024 alussa uusi harjoitteluohjausmalli, klinikkaopettaja-toimintamalli, jossa hoitotyön opettaja jalkautuu harjoitteluyksiköihin ohjaamaan opiskelijoita ja seuraamaan heidän työskentelyään. Toistaiseksi toimintamallia toteutetaan

vain Päijät-Hämeen keskussairaalan kirurgian, neurologian, keuhkosairauksien sekä sisätautien vuodeosastoilla 1 ja 2 sekä Akuutti24:ssä, joissa toteutetaan VOO-harjoitteluohjauksilla. VOO-harjoittelussa opiskelijat työskentelevät yksikön sairaanhoitajan ohjauksessa työpareittain tai tiiminä. VOO-termi tulee sanoista Vastuuta Ottamalla Opit, mikä kuvaa mallin pedagogista periaatetta. Syksyllä 2025 toiminta jalkautuu myös Päijät-Hämeen keskussairaalan päivystysosastolle.

Klinikkaopettaja ohjaa opiskelijoita yhdessä työelämäohjaajien kanssa heti harjoittelun ensimmäisestä päivästä lähtien, jolloin opiskelijat perehdytetään keskussairaalaan, sen toimintaan ja tärkeimpiin harjoittelua koskeviin sääntöihin. Klinikkaopettajan tehtävänä on tuolloin paitsi vastata akuutteihin kysymyksiin, myös varmistaa, että jokainen opiskelija saa kulkuluvat, löytää työvaatteet ja oman pukukopin sekä löytää tiensä omaan harjoitteluüksikköön ohjaavan sairaanhoitajan saattamana. Keskussairaalan toteuttama harjoittelun aloituspäivän info mahdollistaa myös harjoittelua ohjaavien sairaanhoitajien kontaktoinnin. Opiskelijoita ohjaavat ohjaukseen perehdytetyt sairaanhoitajat, joiden ohjausvuoro on kiertävä, joten peräkkäisissä harjoitteluissa on usein eri ohjaajat.

Klinikkaopettaja käy harjoitteluüksikössä noin kerran viikossa muutaman tunnin kerrallaan. Klinikkaopettajan työnkuvan keskiössä on opiskelijan ohjaaminen, mikä tarkoittaa, ettei opettaja osallistu hoitotyöhön vaan ohjaa opiskelijaa esimerkiksi dokumentoinnissa tai hoitotyön päätöksentekoon tarvittavan tiedon etsinnässä. Hoitotyön vastuu on aina yksikön työntekijöillä. Harjoittelun puolivälissä klinikkaopettaja fasilitoi ryhmämuotoisen väliohjauksen, jossa reflektoidaan opiskelijatiimin ja ohjaavien sairaanhoitajien kanssa yhdessä jo opittuja asioita ja kirkastetaan loppuharjoittelun osaamistavoitteita ja -mahdollisuuksia. Harjoittelun loppuarviointi toteutetaan yksilöarviointina yhdessä opiskelijan, ohjaavan sairaanhoitajan ja klinikkaopettajan kanssa. Klinikkaopettajatoiminnan kehittämiseksi VOO-harjoitteluun osallistuneilta klinikkaopettajan ohjauksessa olleilta opiskelijoilta kysytään kirjallista palautetta klinikkaopettajatoimintamallista ja VOO-harjoittelun ohjauksesta.

minnan kehittämiseksi VOO-harjoitteluun osallistuneilta klinikkaopettajan ohjauksessa olleilta opiskelijoilta kysytään kirjallista palautetta klinikkaopettajatoimintamallista ja VOO-harjoittelun ohjauksesta.

Opiskelijoiden kokemuksia klinikkaopettaja-toimintamallista

Suurin osa sairaanhoitajaopiskelijoista on kokenut VOO-harjoittelun ja klinikkaopettamallin hyvänä ohjaustapana. Kolmivuorotyöstä huolimatta suurin osa opiskelijoista tapasi klinikkaopettajan yhdestä neljään kertaa harjoittelujaksonsa aikana ja he kokivat opettajalta saadun tuen ja ohjauksen riittävänä. Erityisen positiivisena koettiin opettajan läsnäolo yksikössä, jolloin opettaja pystyi seuraamaan opiskelijoiden työskentelyä harjoitteluüksikössä saaden samalla tuntumaa yksikön toimintatapoihin. Opiskelijat kokivat, että tutuksi tulleelta klinikkaopettajalta oli helppo kysyä ja ottaa puheeksi mieltä askarruttavia asioita. Opettajan läsnäoloa ei myöskään koettu millään tavalla häiritseväksi. Ryhmämuotoisen väliarvioinnin ilmapiiri koettiin turvalliseksi ja sen koettiin edistävän omien osaamistavoitteiden saavuttamista. Opiskelijat toivoivat, että klinikkaopettaja voisi olla nykyistä enemmän yksikössä sekä osallistua hoitotyöhön.

Opiskelijapalautteen perusteella on kehitetty ennen harjoittelua tapahtuvaa opiskelijan ohjausta. Nykyään klinikkaopettajan ohjaamaan VOO-harjoitteluun osallistuville opiskelijoille järjestetään VOO-harjoittelun info, jossa käydään läpi VOO-harjoittelun ja klinikkaopettaja-toimintamallin periaatteita. Infon tavoitteena on valmistella opiskelijat VOO-harjoitteluun, konkretisoida osaamistavoitteiden laatimista, muistuttaa muista harjoitteluun liittyvistä asioista sekä vähentää VOO-harjoitteluun liittyvää jännitystä.

Reilun vuoden kokemuksen perusteella klinikkaopettaja-toimintamalli voidaan todeta toimivaksi ohjaustavaksi myös korkeakoulussa.

Vastaavasta ohjausmallistahan on jo pitkät perinteet toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. Opiskelijan osaamisen tunnistaminen, tunnustaminen ja arviointi sekä opiskelijan ohjaaminen itse oppimistilanteissa on helpompaa, kun opettaja on fyysisesti paikalla seuraamassa opiskelijan työskentelyä. Erityisesti maahanmuuttajataustaiset opiskelijat hyötyvät klinikkaopettaja-toimintamallista. Opettajan läsnäolo mahdollistaa yksilöllisen kielen oppimisen tuen päivittäisessä hoitotyössä esimerkiksi potilaskontakteissa ja ohjaustilanteissa, suullisessa raportoinnissa sekä hoitotyön dokumentoinnissa. Opettajana on ollut ilo huomata maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden osaamisen kehittyminen hoitotyön kädentaitojen lisäksi myös suomen kielen kirjallisessa ja suullisessa taidossa.

Klinikkaopettaja-toimintamallin mukainen opiskelijan ohjaus on linjassaan vuonna 2020 laadittujen ammattikorkeakouluille tarkoitettujen terveystalon harjoitteluiden laatusuosituksen kanssa. Laatusuosituksen mukaan opiskelijan oppimista edistää, jos opiskelijan ja opettajan välille muodostuu myönteinen ja motivoiva vuorovaikutussuhde, opettaja on opiskelijan ja ohjaavan sairaanhoitajan saavutettavissa ja opettaja pystyy arvioimaan opiskelijan toimintaa sekä kehittymistä harjoittelun aikana yhdessä opiskelijan ja ohjaavan sairaanhoitajan kanssa. (Jokelainen ym. 2020). LAB-ammattikorkeakoulun keräämään opiskelijapalautteen mukaan edellä mainitut asiat toteutuvat klinikkaopettaja-toimintamallissa. Opiskelijapalautteen keräämistä jatketaan edelleen ja palautetta hyödynnetään opiskelijan harjoitteluohjauksen sekä harjoitteluohjaukseen osallistuvien yhteistyötahojen toiminnan kehittämiseen. Klinikkaopettajamallin myötä myös hoitotyön opettajan on mahdollista ylläpitää ja kehittää omaa kompetenssi-osaamistaan, mikä vaikuttaa positiivisesti sekä opiskelijan ohjaukseen että teoriaopintojen opettamiseen.

Lähteet

Ammattipätevyysdirektiivi 2005/36/EY. EUR-Lex. Euroopan Unioni. Viitattu 23.4.25. Saatavissa <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/36>

Jokelainen, M. Jumisko, E., Kullas-Nyman, L., Kylmälä, A., Lehtola, K., Ritsilä, J. & Suua, P. 2020. Terveystalon harjoitteluiden laatusuositus ammattikorkeakouluille. Viitattu 23.4.25. Saatavissa <https://amkterveysala.wordpress.com/wp-content/uploads/2020/04/laatusuositukset-2020-julkaisu.pdf>

Opetushallitus. 2023. Hyvän ohjauksen kriteerit. Viitattu 23.4.2025. Saatavissa https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Hyv%C3%A4n%20ohjauksen%20kriteerit_0.pdf

Opintopolku. LAB-ammattikorkeakoulu. Sairaanhoitaja (AMK), verkkopainotteinen monimuotototeutus, Lahti. Viitattu 23.4.25. Saatavissa <https://opintopolku.fi/konfo/fi/toteutus/1.2.246.562.17.000000000000000006621>

Leena Saarinen & Mia Kröneck

Kokemusmentori osaamisen siivittäjänä mielenterveys- ja päihde- hoitotyön harjoittelussa

Kokemusasiiantuntijoiden osallisuus mielenterveys- ja päihdehoitotyössä on noussut merkittäväksi osaksi sosiaali- ja terveysalan käytäntöjä. LAB-ammattikorkeakoulun sairaanhoitajakoulutuksessa pilotoitiin kokemusmentoria mielenterveys- ja päihdehoitotyön harjoittelussa. Mielenterveys- ja päihdehoitotyö on moniulotteinen ja arkaluotoinen alue, jossa empaattinen vuorovaikutus ja ymmärrys potilaan kokemuksista ovat keskiössä. Kokemusmentori tarjosi opiskelijoille mahdollisuuden oppia suoraan henkilöltä, jolla on omakohtainen kokemus toipumisesta ja hoitotyöstä potilaan näkökulmasta.

Kokemusosaaminen syntyy kokemuksesta ja tarkoittaa ymmärrystä ja tietoa, josta on hyötyä toisten ihmisten auttamiseksi tai tukemiseksi. Tämä kokemustieto tuo kokemuspohjaisen näkökulman ammatillisen ja tieteellisen tiedon rinnalle. (THL 2025) Kokemusasiiantuntijuuden asema osana mielenterveystyön palvelujärjestelmän rakenteita on vakiintumassa. Tietoa, joka pohjautuu omakohtaisiin kokemuksiin, on kehitetty mielenterveyspalveluissa jo 2000-luvulta lähtien. Kokemusasiiantuntijoiden osuus palvelujen uudistamisessa tekee palveluista ihmislähtoisempää. Kokemusasiiantuntijuutta on tarkasteltu myös merkittävänä keinona vastata hyvinvointipalvelujen toiminnan haasteisiin ja asiakkaiden aseman sekä osallisuuden kokemuksen vahvistamiseen. (Soronen 2025, 11–13)

Kohti vaikuttavampaa asiakastyötä

Siivittämö-hankkeen (LAB 2025) yhteiskehittämisen pajassa vuonna 2023 kokemusasiiantuntijat, sairaanhoitaja- ja sosionomiopiskelijat pohtivat yhdessä kokemustiedon hyödyntämistä opinnoissa ja työelämässä. Harjoittelujen osalta kokemusasiiantuntijat nähtiin siltana työntekijöiden, opiskelijoiden ja asiakkaiden välillä. Pajassa ideoitiin, että harjoittelupaikkaohjaajien rinnalla voisi toimia kokemusohjaaja, joka nähtiin rohkaisijana, sanoittajana ja mah-

dollistajana harjoittelupaikan ja oppilaitoksen tukena. Tästä syntyi kokemusmentori pilotti, joka toteutettiin akuutilla vastaanotto-osastolla Päijät-Hämeen Hyvinvointialueella keväällä 2025. Kokemusmentori toimi ammattilaisen työparina opiskelijoiden mielenterveys- ja päihdehoitotyön harjoittelun ohjauksessa. Opiskelijat osallistuivat viikoittaisiin reflektiokeskusteluihin kokemusmentorin kanssa ja perehtyivät kokemusmentorin kanssa muun muassa voimavaralähtöisiin potilastyön menetelmiin. Lisäksi he osallistuivat dialektisen käyttäytymisterapian ryhmäohjaukseen kokemusmentorin työparina.

Opiskelijoiden kokemukset kokemusmentorista

Kokemusasiiantuntijan tarkoitus on tarjota oma kokemuksensa ja kokemusasiiantuntijakoulutuksen myötä karttunut osaaminen muiden hyödyksi (THL 2025). Opiskelijat olivat hyvin motivoituneita osallistumaan pilottiin. Mahdollisuus avoimeen keskusteluun ja reflektointiin koettiin tärkeänä. Palautekeskustelussa opiskelijat toivat esiin muun muassa:

- Kokemusmentorin potilas- ja ohjauseimerkit koettiin hyvin tärkeänä, opiskelijan sanoin (kokemusmentori) ”näytti reitin ja ohjeisti”.
- Kokemusmentorin kannustus yrittämään yhä uudestaan potilaan kanssa koettiin rohkaisevana ja siinä nousi esiin myös käytännön esimerkkien merkitys siitä, mitä potilaan kanssa voi tehdä yrittäessään luoda yhteyttä. Esimerkiksi yksi opiskelijoista oivalsi hyödyntää itselleen rakasta asiaa, tai-etta, löytääkseen yhteyden potilaaseen.

Opiskelijat kokivat ennen kaikkea, että kokemusmentorin ohjausta oli helppo vastaanottaa ja ohjauskeskusteluihin oli helppo osallistua. Lisäksi ohjausmenetelmä vahvisti kokemusmentorin opetusta, ettei lähestyttäisi ihmisiä ´ylhäältä alas´. Keskustelua ja kysymyksiä

yhteisellä ajalla syntyi paljon, jonka vuoksi mentorointiaika koettiin lyhyeksi. Tapaamisten ilmapiiri koettiin turvallisenä, kunnioittavana ja avoimena ”tukiryhmänä, jossa on tilaa omille tunteille ja kokemuksille”.

Kokemusmentorin näkökulma opiskelijaohjauksesta

Ammattilaisten työrooli sosiaali- ja terveysalalla on muuttumassa kokemusosaamisen myötä. Ammatillaisen työote syvenee, kun tieteellisen tiedon rinnalle tulee kokemustietoon pohjautuva näkökulma. Kun kokemuskokemusasiantuntija toimii ammatillaisen työparina, kokemusasiantuntija laajentaa ammatillaisen osaamista esimerkiksi kyvyllään kohdata, kuulla ja ymmärtää asiakasta. (THL 2025)

Kokemusmentorin näkökulmasta pilotti oli myös kiinnostava ja innostava. Kokemus työs-kentelystä psykiatrisella osastolla useamman vuoden koulutettuna kokemusasiantuntijana on tuonut esille, että opiskelijat hakevat usein reflektointia kokemusasiantuntijan kanssa. Opiskelijoiden omat kipukohtat, jotka saattavat nousta esiin akuuttipsykiatrian osastoympäristössä, koetaan helpommaksi tuoda esiin keskustelussa kokemusasiantuntijan kanssa. Siksi tavoite oli luoda tapaamisista mahdollisimman rentoja ja turvallisia, jotta opiskelijat voivat malalla kynnyksellä puhua, kysyä ja kyseenalaistaa asioita.

Erityisen tärkeänä oli se, kun ensimmäisellä keralla kerroin oman tarinani ja keskustelimme sen esille nostamista ajatuksista sekä tunteista. Omalla avoimuudellani rohkaisin opiskelijoita siihen, että on turvallista jakaa omia kokemuksiaan, niin halutessaan. Lisäksi tarinan jakaminen koettiin lisäävän ymmärrystä potilaan kohtaamisesta. Pilotin edetessä näin kuinka opiskelijat olivat hyvin innokkaita oppimaan uusia asioita ja pohtimaan tuttuja asioita useammasta näkökulmasta. Mentorointikeskusteluissa oli myös tilaa pohtia onnistumisia ja epäonnistumisia avoimessa ilmapiirissä.

Pilotti oli erittäin onnistunut ja antoi arvokasta tietoa siitä, kuinka kokemusmentorointia työmuotona voisi tulevaisuudessa hyödyntää sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla. Henkilökohtaisesti toivonkin, että kokemusmentorointi voisi tulevaisuudessa vakiintua työmuotona. Erityisenä vahvuutena näen sen, että opiskelija saa hyvin moniammatillisen ohjauksen, kun kokemusasiantuntija osallistuu siihen systemaattisesti.

Lähteet

LAB. 2025. Siivittäjä-hanke. Viitattu 24.3.2025. Saatavissa <https://lab.fi/fi/projekti/siivittamo>

Soronen, K. 2024. Mielenterveyden kokemusasiantuntijuus: kokemusasiantuntijuuden rakentuminen yksilöllisenä prosessina ja palvelujärjestelmän osana. Väitöskirja. Lapin yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Rovaniemi. Acta electronica Universitatis Lapponiensis 38. Viitattu 24.3.2025. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-426-3>

THL. 2025. Kokemusosaaminen. Viitattu 24.3.2025. Saatavissa <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/osallisuutta-edistava-hallintomalli-tukee-osallisuustyon-johtamista/kokemusosaaminen>

LAB-ammattikorkeakoulu

ISBN 978-951-827-499-8 (PDF)